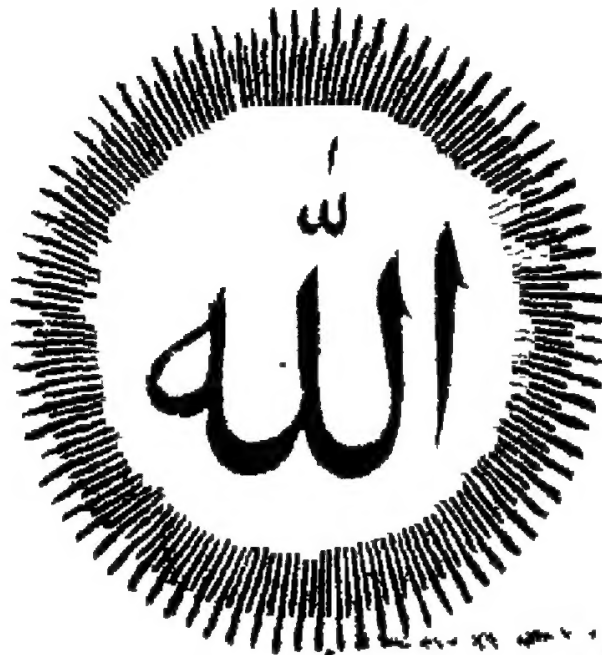

પાક પરવરદિગાર દરમાવે છે:—

લાઈકરાહા ફિદીને કદ તબેયનર રશદો મિનલ
ગેયે. એટલે (મઝહબમાં કંઈ જખરદસ્તી નથી, સીધો માર્ગ
ગુમરાહીથી જુદો બહોર થઈ ગયો છે.)

સને
૧૩૪૪
હિજરી

માટિરિ પહેલી

સને
૧૯૨૬
ઈસવી

પ્રત ૧૦૦૦

ખદરુદુન.

ખનાવનર—

સુદી મેયદ મોહમ્મદ અમ્મિન મીયાં બિન હબીબુલ્લાહ
ઉફ મીડા મીયાં સાહેબ ઉસમાની નકશબંદી
મોલવી લેડી રમીય-નાટાલ (દક્ષિણ આફ્રિકા)

છપાવા વક્ફ કરી પ્રસિદ્ધ કરનાર
હાજી મક્રાહીમ કાસીમ અમલા સાહેબ
સરત, હરીપુરા વાલા કાલ વેસદસનિક-નાટાલ
(રિસાલો વાંચી તે ઉપર દરેક બાઈ મનન કરે એજ તેની હીમત છે.)

આજાર પત્રિકા.

આથી પહેલાં પાકે પરવર દિગારનો ખસા દિલથી જોડવાનું માનું છું કે તેણે પોતાના ખ્યાસ હળીળ હજરત પોહમમદ સલ્વાના સહકારમાં આ નાચીકની ફીલમાં "ખદરુખ" રિચાલો તેમાર કરવાની તવપ્રીકે અતા કરી અને તે પછી ખુસહમાનોના હમદકે તમા આવા નેક કામેમાં દર'વખતે ભાગ લેનાર બાંધીતા ખેરખવાકે મીયાં હાલ હાજીહીમ કાચીમ અમલકા સાહેબનો આજાર માનું છું કે જેઓએ આ રિચાલાને પુસ્તક રૂપે પ્રકટ કરાવી મકલ બહેનવાના કામમાં મદદ આપી, હવરાંત જે સાહેબોએ આ રિચાલો ક્યાવવામાં બલી મહેનત લીધી તેમનો જોડવાનું પણ ખુલી શકાય નહીં. તેથી આ રૂબળે બધા સાહેબોનો ખસ દિલથી જોડવાનું માની કુવા કરું છું કે અહાલ કરીમ એમને એમની બલાઈનો અને બકાનમાં નેક બહલો આપે. વળી અહમદાબાદથી પ્રમટ થતા "દીન" અખખારની અધીપતી અને માલિક મીયાં નિયામુદીન ખુરશી સાહેબનો પણ અહવાન માનું છું કે તેમણે આ રિચાલાને પોતાના અખખારમાં પ્રમટ કરી વાંચકોને તેના મતમુનથી બાંધીતા. ક્યો અહાલકે "દીન" અખખારની તવપ્રીકે કરે આમીન.

રહેવાશી ડામેલ (કલત)

હાલ લેડીમીન નાટાલ આઝીયા.

કુવામે
મરીલ કુદીર, માહમદ આબિદ મીયાં
મિન હુસીનુદ્દીન હાજી અમીન
હમદાની અમદલા અમીન.

અમદાવાદ ખાનદોરને નાકે
અનહુર પ્રી-પ્રીત પ્રેમમાં
મોતીલાલ મલખતોમી કાપી

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુરુત્તર કોપીરાક્તિ સિમાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૮૪૨ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ બાદશાહી

નિમ્ન પૃથ : ૫૨

“ લા ઈકરાહા ફિદીને કદ તબેયનર રૂશદો મિનલ ગૈયે ”
એટલે “ મજહબમાં કંઈ જખરદસ્તી નથી, સીધો માર્ગ શુભરા-
હીથી જુદો બાહિર થઈ ગયો છે. ”

“ બિસ્મિલ્લા હિરંદમા નિરંહીમ. ”

અણાહુમ્મા સદ્દે ~~અલ્લા~~ સૈયદના મુહમ્મદીય વ અલા
આલે સૈયદના મુહમ્મદીય વ બારેક વસલ્લમ

જલ્લે જલ્લાલહે

વો શીરી' નામ હે અણાહકા જખ હમ ઇરકો લેતે' હે,
ચિપક બતી હે તાલૂકો ગમાં અણાહી અણાહ હે,
અમાં અણાહી અણાહ હે નિહાં અણાહી અણાહ હે,
યહાં અણાહી અણાહ હે વંહાં અણાહી અણાહ હે,
કરો અણાહી અણાહ હમખંદમ અણાહ ખુશ હોગા,
વહાં રેહમત ખરસતી હે જહાં અણાહી અણાહ હે,
શુખરતી હે શહાદત પંજગાના ઉસ્કી મરિજદસે,
ન આએ ખર યકી' સુન લો અઝાં અણાહી અણાહ હે,
અલેહ જડ, લામ શાખે', હે સમર, તરફીદ શુલ, સર મદ,
વે સારા શુલસિતાં કા શુલસિતાં અણાહી અણાહ હે.

૪૨મી ઓપીરાઈટ-સંપ્રદાયસહીલાહો અલયહે વ સહીમ.

ધત્રે બૂએ મુસ્તફા હર ગુલસે મેહકા શાખ શાખ,
પદ રહીહેં બુલબુલેં એહમદકા કદમા શાખ શાખ,
કુટતી કલીયાં હેં પદકર કુલ હુવદલાહો અહંદ,
બજ રહા હે બાગમેં એહમદકા ડંકા શાખ શાખ,
બસ ગઈ બુએ મુહમ્મદ ચાર સૂ ગુલઝાર મેં,
નૂરે એહમદ ગુન્ચવો ગુલ બનકે ફૂટા શાખ શાખ,
બાગમેં ઝિકરે જમાલે એહમદીસે હે નિહાલ,
ખોશા ખોશા, ગુન્ચા ગુન્ચા, પત્તા પત્તા, શાખ શાખ,
કયું ન હો શાદીસે હરએક નખલે ગુલશન બાગબાગ,
બસ ગયા હર ગુલમેં યસરબકા રંગીલા શાખ શાખ,
જિસ્કા કાયલ બુટા બુટા, જિસ્કા શેહા કુલ કુલ,
જિસ્કા આશિક પત્તા પત્તા, જિસ્કી શેહા શાખ શાખ.

બધી તારીફને લાયક તે ખુદાએ પાક છે, જે માબાપ કરતાં વધારે કયાળુ અને કમાલ ફઝલ ને બક્ષીસ વાળો છે. તે ખુદાવંદે પાક સારા નહારા ઉપર વરસાદ વરસાવે છે, અને કાફિર તથા મુસલમાનો ઉપર સમાન રીતે સુર્યનો ઉદય કરે છે ને ચંદ્રમા પ્રકાશિત કરે છે. એ ખુદાની રૈહમતનું બહેષુ દરેક વખતે જારી છે. એ પવિત્ર જાતની કૃપાનો મહાસાગર રાત દિવસ વહે છે. એક રજકણથી માંડીને સુર્ય સુધીને તેણેજ પ્રકાશ આપ્યો છે ને દરેક વસ્તુને તેણે અસ્તિત્વનો પોશાક આપ્યો છે. તેની બક્ષિસની નિશાની જમીનથી આકાશ સુધી આખા જગતમાં ફેલાઈ રહી છે અને દરેક રજકણ તેના ખુદાપણાથી લાભ મેળવે છે.

સુબહાનદલાહ ! ખુદાની નેઅમતો ગણી શકવાની કેની તાકાત છે અને કેની હિંમત છે કે તેનો શુભાર કરી શકે ? શરીરની

એક એક રજકણ તેની અતિ પવિત્ર જાતનો મોટો ઉપકાર છે ને શરીરના બધા રૂંવાટા તેની મોટી બક્ષિસ છે.

હવે એવી રીતે ખુદાના ઉપકાર એટલા બધા છે કે તેને કોઈ ગણી શકતું નથી તેની સાથેજ પવિત્ર ખુદાનો એ પણ મોટો ઉપકાર છે કે તેણે પોતાના બંદાઓને સીધે રસ્તે ચાલવા માટે નબીઓ અને રસુલોનો સમુદાય પેદા કર્યો અને તેમને ખાસ ખાસ દેશ અને અમુક અમુક કોમને સુધારવા માટે નક્કી કર્યો. સુખ્દાનલ્લાહ ! કોઈને એક ખાસપણથી આખરૂં બખ્શી તો બીજાને કોઈ ખાસ ઇનામથી ઈજાજત આપી. અને એવી રીતે ફ્રે મોબુદાત ખુલાસાએ કાયનાત હંઝરત મોહંમદ મુસ્તફા (સંઅ) ને આખા જગતની હિદાયત ને બધી દુનીઆને સીધા રસ્તા ઉપર લાવવાનું બારે કામ સોંપ્યું અને આપને એ બધા સદગુણો ને પવિત્ર ટેવોના સમુદાય બનાવ્યા. એજ કારણથી અમારા હાદી અમારા પેશ્વા આપને કહેવામાં આવે છે.

સુખ્દાનલ્લાહ ! જેવી રીતે ચંદ્રમા સૂર્યથી પ્રકાશિત થાય છે એવીજ રીતે બધા નબીઓ ખુદાના નુરથી પ્રકાશિત થઈને જગતને પ્રકાશ અને નુર પહોંચાડે છે અને જેવી રીતે બીજના ચંદ્રમાની ધીમે ધીમે વૃદ્ધિ થઈને પૂર્ણિમાનો ચંદ્ર થાય છે એવીજ રીતે ખુદા પોતાની પવિત્ર શરીઅતને સમયાનુસાર પોતાના પેગંબરોની મારફત દુન્યામાં જાહેર કરતો રહ્યો છે તે આફ્રીં સુધી કે આખર ઝમાનાના પેગંબર હંઝરત મોહંમદ મુસ્તફા (સંઅ) ની પવિત્ર જાતથી એ બીજનો ચંદ્રમા પૂર્ણ ચંદ્ર થયો.

જગતના ઇતિહાસનાં પાનાં ફેરવી જોયાથી જણાય છે કે દુન્યામાં કોઈ પણ માણસ આપણા હંઝરત પેગંબર સલ્લોની ઉત્તમ પદવીને પહોંચી શક્યો નથી. જગતના બધા પ્રખ્યાત માણસોની હાલત જુઓ તો જણાશે કે આપણા પેગંબર સલ્લોમાં

જે ખુબીઓ ભરેલી છે તે બધી ખુબીઓ કોઈ પણ એક વ્યક્તિમાં જણાશે નહિં. દાખલા તરીકે જગતમાં જો કોઈ મોટો ડોક્ટર કે પ્રીલોસોફર થયો છે તો તેનામાં માણસાઈ શુભમાં ન્યુનતા જણાય છે, જો કોઈ માણસ સુભાષક ને વક્તા છે તો તે કાયદા કાનુનનો બાણકાર નથી, જો કાયદાબાજ છે તો રણક્ષેત્રમાં વીર લડવઘડો નથી, જો બહાદુર છે, તો સુભાષક વક્તા નથી. મતલબ કે જો કોઈ એક શુભમાં પુરો છે તો બીજામાં અધુરો અથવા ખાલી છે. પણ સુખ્દાનલ્લાહ ! હંઝરતની પાક જાતમાં બધા સર્વ ગુણો એકત્ર થયેલા છે. ખુદાની કુદરત તો બુદ્ધિ કે આપ તદ્દન અબજ હોવા છતાં એવાતો જળરા વિદ્વાન છે કે એટલી વિદ્યા તો કોઈમાં નથી. એમના કાયદા કાનુન એવાતો ખરા છે કે દરેક સમયે દરેક કોમને અનુકુળ પડે છે, પોતે એવાતો સુભાષક વક્તા છે કે જેઓને સુભાષક પણાનો દાવો હતો તેવા બધા એમની આગળ પોતાનો દાવો હારી બેઠા છે અને આજસુધી પણ કોઈને એમનો મુકાબલો કરવાની શક્તિ આવી નથી. આપ મહાન કયાળુ ને સુવિનયનો મહાસાગર છે અને જરૂર પ્રસંગે શત્રુઓમાં મહાન વીર નર ને બહાદુર સિપાહી છે. અર્થાત આપના સદ્ગુણોની કાંઈ સીમા નથી. જે સદ્ગુણ જોળે તો આપની જાતમાં સંપૂર્ણતાએ પોંહોંચેલો જોશે. હે ખુદા તારા આ ઉપકારના કુરબાન ને તારી આ અસીમ નેઅમતોના સદકે કે તેં તારી કયાથી હંઝરત મોહંમદ મુસ્તફા (સ. અ.) ને અમારા પેશ્વા અને લોમીઆ બનાવીને મોકલ્યા, જેમની વિદ્યા અને હિકમતોએ અમને શુમરાહીનાં ઘાટોમાંથી કાઢીને હિદાયતની ઉચ્ચ સ્થિતિએ પોંહોંચાડી દીધા. સુખ્દાનલ્લાહ અમને એવી કેળવણી આપી જેથી આત્મિક જીવંતર પામ્યા અને એવી હિકમત બતાવી કે વિશ્વના ડોક્ટરો આશ્ચર્યચકિત થયા અને કૃપા તથા જવાંમદી પણ એવી કે જેની જોડ જગતમાં ન મળે. સુખ્દાન

હાલ કે તે નુરી અને જગદ્યાળુ નથી આ જગતમાં પ્રકાશિત થયો. મનમાં એવો ઉમળકો આવે છે કે એના ઉપર સો સો જીવથી કુરબાન થઇ જાઉં.

લકખ પાયા હે એહમદને સહી નખીયેંમેં રહેમતકા,
ઉન્હેં નુરી લકખ રહેમત મુબારિક હો મુબારિક હો;
મિસલ સુરજ કે હે રોશન વો ઝાતે પાક સરવરકી,
ઉન્હેં શમ્સુદ્દુહા હોના મુબારિક હો મુબારિક હો,
અંધેરા શિકોં બિહઅતકા હુવા કાકુર દુનીયાસે.
ઉન્હેં બહરુન હોના મુબારિક હો મુબારિક હો,
જહાલત ઓર ઝલાલતકો મિટાયા આને વાહેદમેં,
ઉન્હેં તુરૂલ હુદા હોના મુબારિક હો મુબારિક હો,
સલાતીને જહાં કયા શે ઈમામે અંખીયા ઠેરે,
ઉન્હેં કેહફેલ વરા હોના મુબારિક હો મુબારિક હો,
તડપતા હે યે દિલ “આબિહ”કા શોકે વસ્તે તાહામેં.
ઉન્હેં બે પદાં આબના મુબારિક હો મુબારિક હો.

ગુનેહગાર બંદો અને ખુદાની હરમાહથી રહેમતનો ચાહનાર ફકીર મહંમદ આખીદમીયાં ખીન મોલાના આરિફ સુફી હખી ખુદા ઉફેં બડામીયાં ઉસ્માની નકશબંદી મુજદદી શાનઅક્ષવાળા સાહેબોની સેવામાં નિવેદન કરે છે કે હાલમાં જગતમાં કુરાને પાક ખુદાનો કલામ છે તે વિષે ને હઝરત પેગંબર સાહેબ સાચાપેગંબર છે એ વિષે તથા ધાર્મિક મામલામાં એક તોફાન ઊઠ્યું છે. કેટલાક બે અહબ એવા એવા નઝરે પડે છે કે પોતાની દોઢ ઈંટની જુદી મસજીદ બનાવીને અને પોતાના ઘડી કાઢેલા વિચારો ઉપર ગર્વ કરે છે. પોતેતો ખોટો રસ્તો ચડી ગયા છેજ પણ બે ખરા રસ્તા ઉપર દઢ છે તેમને મેણાં મારે છે. હિંદુઓ મૂર્તિ-પૂજક હોઈને ખીમને ગણતાજ નથી, આર્યસમાજ નિયોગ જેવા

નાગાક કાયદાને અનુસરે છે, છતાં જરા શરમાતા નથી. ખ્રિસ્તીઓ ઇસુખ્રીસ્ત ની ખુદાઈને માનીને બહેકી બાય છે અર્થાત એ બધી બાગતો અફસોસ લાયક છે.

ખુદા બચાવે, જ્યારથી આર્યસમાજીઓએ માથું ઉચકયું છે ત્યારથી હિંદુ અને મુસલમાનોમાં સેંકડો વરસથી જે સંપડતો તે ધૂળધાણી કરી નાંખ્યો છે, પોતાની જાતના હિંદુઓ સાથે પણ એમની નવાઈ જેવી વર્તણૂંક છે, ધર્માધપણું અને જૂઠું એમના મગજમાં ભરાઈ પેઠા છે. સત્ય જોવાની આંખો નથી ને સત્ય સાંભળવાના કાન નથી. એ લોકો અસત્ય બાપણુ અને તોહમતો મૂકતાં ડરતા નથી સ્થળેસ્થળે ઇસ્લામના સત્ય દીવાને ફૂંકે મારી મારીને ઓલવવા પ્રયાસ કરે છે જો કે સદા ખરો જવાબ સાંભળીને નિશ્ચિત થઈ જાય છે છતાં ધર્માધપણાથી જરાપણુ શરમાતા નથી.

તેથી આ ફકીર ગુનેહગાર કેટલીક દલીલો સત્ય ઇસ્લામ સંબંધી આ બહરુજી નામના પુસ્તકમાં લખી હાજરત રસુલે ખુદાની રૂઢો અને બધા મોમીન સ્ત્રી પુરુષોની અરવાહને સવાબ મળે એ નૈયતથી ને જે નાશવંત જગતમાં મુસાફરોની પેઠે જીવતર ગાળે છે તેમને નફા પહોંચાડવાની ગરજથી છપાવી આપવાનો ઠરાવ કર્યો છે.

મારી આ કેશીશને ખુદા કબુલ કરીને તેને પોતાની જાત માટે ઠરાવે ને આ ગુનેહગાર લેખકને તથા બધા મુસલમાન ને મોમીન સ્ત્રી પુરુષોને ફાયદો બખશે ને તે પવિત્ર જાત અમારા બધાના અપરાધો ક્ષમા કરીને આ કેદખાનામાંથી ઈમાનની સાથે ઉઠાવી લે ને કબર તથા ક્રિયામતના અજાબથી બચાવે અને અમારા નાના મોટા ગુનાહો તે પોતાની હયાથી ક્ષમા કરે ને જ્યાં સુધી જગતમાં રહીએ ત્યાં સુધી સદ્વર્તન કરવાની શક્તિ ને પ્રેરણા આપે ને આખિરતમાં પોતાના પવિત્ર દીદાર દેખાડે.

હંઝરત રસુલે ખુદાના વાર્તાથી આ અરઝ કબુલ થાય.

આર્યો એ પ્રમાણે કહે છે કે નળીઓની જરૂર શી છે? આપ અરબમાં કેમ નળી થયા? આપ છેલ્લા નળી છે તેની શી સાબીતી છે? આપ મક્કામાં કેમ જન્મ્યા? એ શી રીતે બાણી શકાય કે આપ સાચા નળી છે? અને પાક કુરાન ખુદાની વાણી છે એ શી રીતે બાણી શકાય? એ સવાલોના માકુલ જવાબ નીચે પ્રમાણે છે.

અલ્લાહ બસ અલ્લાહ બસ અલ્લાહ બસ

હંઝરતના જન્મ વખતે જગતની હાલત.

જે વખતે આપ પેદા થયા તે વખતે આખી દુન્યામાં કુદને શીકંતુ' બળ હતું ને શુમરાહીને નવા નવા રીતરીવાજોનાં વાદ-જોથી દુન્યા ઘેરાએલી હતી. ઇરાનમાં, હિંદુસ્તાનમાં અરબ અને દુન્યાના બધા દેશોમાં અગ્નિ પૂજા, મૂર્તિ પૂજા, પિતા પુત્રને પવિત્ર આત્માની પૂજા, તારાની પૂજા, સૂર્ય પૂજા ને નિરર્થક વસ્તુઓની પૂજા ફેલાઈ રહી હતી. ખરી એકતાનું નામ પણ ન હતું. ખ્રીસ્તીઓ ભેડે એહલે કિતાબ હતા છતાં નહિ ત્રણમાં નહિ તેરમાં એવા હતા. હિંદુસ્તાન કે જેને આર્ય લોકો પવિત્ર વેદનું મૂળ-સ્થાન ને વતન માને છે ત્યાં પણ કુદ ને શુમરાહીનું ભેર હતું વેદે કુદ ને મૂર્તિ પૂજા વિના બીજું કંઈ પણ જગતને શીખવ્યું નથી. રાસકુમારીથી લઈને હિમાલય સુધી કુદ શિક', શુમરાહી ને નવીનવી રીતોનો ફરીઓ ભેરપર હતો, જગતના બધા ધર્મો બગડી ચુક્યા હતા. ખુશ્કી ને તરીમાં ફસાદ નજરે પડતા હતા. લોકોનાં કર્તવ્યો તબાહ ને એમનાં કૃત્યોના રોજમેળ કાળા થઈ ચુક્યા હતા. જેવી રીતે ખુદા ફરમાવે છે કે:—“ખુશ્કી પણ બગડી ચુકી હતી ને તરી પણ બગડી ચુકી હતી. લોકોનાં ગંદાં ને નકારાં

આચરણોના કારણથી, કુરૂ, શિક, શુભરાહી, નવીનવી વાતો ને અસત્યના બળવત્તર ચલણથી.

નળીની આવશ્યકતા.

હવે જુઓ ને વિચારપૂર્વક તપાસ કરો કે એવો સમય કે જેમાં આખી દુન્યાનાં રીતભાત ને માન્યતા બગડેલાં હોય બધી દુન્યામાં અંધારૂં ફેલાઈ રહ્યું હોય, ખરી વહદત-એકતાનું નામ પણ ન હોય એક પણ ખરો ખુદા પૂજક ન હોય તો શું એક સુધારક ને નવી વાતને ફેલાવનારની અગત્ય નથી? જો જમીન અતિશય સુકાઈ ગયા પછી ખુદાની મહેરબાનીથી હયાના વરસાદની આશા હોય છે ને સખ્ત દુકાળ પછી ખુદા પોતાની કૃપાથી સુકાળ કરે છે. તો એ કુદરતી કાયદા પ્રમાણે કોઈ માણસ એક સેંકડ માટે પણ ના પાડશે નહીં કે સંપૂર્ણ અંધકાર, શુભરાહી ને અંતઃકરણોના સુકાઈ ગયા પછી ખુદાની તરફથી શીખામણનો પ્રકાશ ને ભલાઈની દ્રષ્ટિની પણ આશા રાખવી જોઈએ.

જ્યારે આપના વખતમાં જગતમાં અંધકાર, શુભરાહી ને અજ્ઞાનતાનું એટલું બધું બળ હતું કે જેને સુધારવા માટે દુન્યા ના કોઈ માણસની આશા રાખી શકાતી ન હતી એવા સમયમાં જે માણસે તદ્દન અભણ છતાં જગતની ભલાઈ અને બોધનું બીડું ઝડપ્યું ને અરબ અને બધી દુન્યાનું રૂપાંતર કરી દીધું હવે કહો કે એ ખુદાની તરફથી ભલાઈ કરનાર ને ખરા રીફોર્મર ને સાચા નળી નથી તો કોણ છે ?

સાંભળો ! હજરત રસુલે ખુદા સલ્વ સાચા નળી હતા જેમણે ઉચ્છવાયેલા ને નાસ્તિકપણના સમયમાં જન્મીને જગતને નાશના વમળમાંથી બચાવી લીધું ને કુરૂ ને નવાનવા રીતરીવાજના ખાડામાં ડુબેલા લોકોને મુકિતના કિનારા ઉપર પહોંચાડ્યા, જગતમાં સદુપદેશનો પ્રકાશ ફેલાવ્યો ને નઠારી વાતોના અંધકારને

મટાડયો, મૃત જગતને પાછું જીવન આપ્યું ને આખા જગતમાં સદ્ગુણોનો આત્મા ફેલાવેલો. હરેક સંપ્રદાયની ખોટી માન્યતાઓને સુધારી છેક આવનતિ ઉપર પહોંચેલા લોકોને ઉન્નતિના શિખર ઉપર પોહાં-આડયા, સત્ય સૂર્યનો પ્રકાશ જગતમાં ફેલાવ્યો ને સંપૂર્ણ સુધારો ફેલાવ્યો.

હઝરત રસુલે ખુદા (સ. ૭૫૦) અરબસ્તાનમાં કેમ જનમ્યા.

ખુદાની સંપૂર્ણ હિકમત તો જુઓ કે તેણે આખર જમાનાના નબીને એવા દેશમાં સ્થાપ્યા કે જ્યાં હરેક સંપ્રદાયના લોકોની વસ્તી હતી. અર્થાત કોઈ એવો જુદો સંપ્રદાય ન હતો જેના અનુયાયીઓ તે વખતે અરબસ્તાનમાં ન હોય. મુશ્મિક લોકો ત્યાં હતા, જેમણે સેકડો મુતિઓને ખુદાનો ભાગીદાર ઠરાવી હતી. ખારસ્તીઓ ત્યાં હતા જે બે ખુદા (એક બલાહિની ને એક ખુરાફનો) ને માનતા હતા. અગ્નિ પુજક, તારા પુજક, સૂર્યપુજક, ચંદ્ર પુજક. અર્થાત હરેક પ્રકારની ખોટી ચીજોને પુજનારા ત્યાં હતા. મહુદીઓ ત્યાં આવી રહ્યા હતા જે દુષ્ટ અંતરમાં પ્રખ્યાત ને ઘણીજ નઠારી માન્યતાઓ ધરાવનારા હતા. ખ્રીસ્તીઓ ત્યાં હતા જેઓ પિતા પુત્ર ને ચવિત્ર આત્માને માનનારા ને બાધા માનતાને માનનારા ને મુકૂત્યો ને મિથ્યા માનતા હતા. જગતને માનનારા (જેશરને માનનારા), સોફિસ્ટાઈ, ફિલાસોફર, આત્મા ને દ્રવ્યને અનાદિ માનનારા આર્ય લોકોના ભાઈ, પુનર્જન્મ માનનારા અર્થાત હરેક પ્રકારની ખોટી માન્યતા વાળા લોકોને ખુદાએ ખેંચી લાવીને અરબસ્તાનમાં એકઠા કર્યા હતા કે જેથી ક્રિયામત સુધી એવો ખોટો સંપ્રદાય કોઈ બાકી ન રહી જાય જેને પેગંબર સાહેબે જુદો ન ઠરાવ્યો હોય. ને બધી દુન્યાને પુરી ફલીલ પહોંચાડી દેવામાં આવે. આ કારણથીજ આપ સૈયદુદ્દમુરસલીન

ને અંતિમ નળી કહેવાય છે અને તેમના પધારવાનું અસલ કારણ આજ હતું. આપના નિયામક તરીકે પધારવાનો આ અદ્ભુત ચમત્કાર છે જે ખુદાની તરફથી જાહેર થયો છે એમ સમજવું જોઈએ. દરેક પ્રકારના અસત્યને માનનારા લોકોને એક સ્થળે એકઠા કરવા ને બુદ્ધિ કમ્બુલ કરે એમ દલીલોની સાથે તે સંપ્રદાયની જાહેર રીતે વિરુદ્ધતા કરીને દરેક સંપ્રદાયને ચુપ કરી દેઈ હરાવવો એ ખુદાના પાટા ઇરાદા વિના થઈ શકતું નથી. ને જેટલા નળી તથા રસુલ થયા છે તે દરેકને એકાદ જુઠા સંપ્રદાયની સાથે મુકાબલો કરવો પડ્યો છે. હાખલા માટે મહાન રસુલોના બનાવ તરફ દ્રષ્ટિ કરો તો હઝરત નૂહ (અ. સ) અને હઝરત ઇબ્રાહીમ (અ. સ) ને ફક્ત મૂર્તિપુજક અને મુશ્રીકોનો મુકાબલો કરવો પડ્યો છે. હઝરત મુસા (અ. સ.)ને ફીરઓનની સાથે મુકાબલો કરવો પડ્યો છે જે દેહરીયા મતનો હતો. હઝરત ઇસા (અ. સ.) ને ફક્ત પ્રીલસુફી સ્વભાવવાળા યહુદીઓની સાથે મુકાબલો કરવો પડ્યો છે. પણ આ અંતિમ રસુલ (સ. અ.) ને કોઈ ખાસ સંપ્રદાય સાથે મુકાબલો કરવો પડ્યો નથી બલકે આપના સમયમાં એવા જુઠા સંપ્રદાયનો દરીઓ જાણે પુરા જોશમાં હતો ને ખોટી માન્યતા ને દુર્ગુણોની હઠ આવી ગઈ હતી કે જેથી વધારે હોઈ શકેજ નહિં. કારણ કે એથી વધારે શું હોઈ શકે કે નઠારાં કામો વ્યલિચાર, દારૂ પીવા વગેરે કામ માટે એ લોકો ગર્વ કરતા હતા.

આપની ખતમે નખુવતની સાબીતી.

તેથી આપને બધા જુઠા ધર્મો રદ ઠરાવીને તે બધા ખોટી માન્યતાવાળા લોકોનો મુકાબલો કરીને સત્યને આખા જગત માટે સાબીત કરી દેખાડવું પડ્યું તેથી જો રીફોર્મરનો દરજો ને મરતબો તેણે કરેલા સુધારા પર આધાર રાખે છે એ સત્ય હોય તો જેટલી

સુધારણા આપે જુઠા ધર્મોની ને નઠારાં કામોની કરી છે તેથી વધારે કોઈએ કરી નથી. એવો કોઈ સુધારક થયોએ નથી ને થઈ શકતો પણ નથી એ ઉપરથીજ એમની નજીવત ને રીસાલતનો દરજો સમજ લો.

તેથી ખોટા સંપ્રદાયો ને દુર્ગુણોની જેટલી સુધારણા આપે કરી છે તેવી બીજીથી થવી અશક્ય છે બલકે એમનાથીજ થાય એમ નક્કી છે તો ખાતરીથી બાણી લોકે આપ અંતિમ પેગંબર ને જગતને માટે કૃપા રૂપ છે. આ આશ્ચર્યમાં તે વખતે વધારે થાય છે અને હજરતની સંપૂર્ણતા ને ઉત્તમતાનો સિદ્ધો અંતઃ કરણ ઉપર મજબુત બેસે છે જ્યારે આ વાતનો વિચાર આવે છે કે જગતની સુધારણા એક એવા મહાન પુરૂષના હાથે થઈ છે જે કોઈ પણ નિશાળમાં બેસી એક અક્ષર પણ શીખ્યો નથી, હાથમાં લેખણ કદી પણ ઝાલી નથી કોઈ ગુરૂની પાસે ક્ષણ પણ બેઠો નથી બલકે આખી ઉમર સુધી લખવા વાંચવાથી દુર રહ્યો છે અને જગતમાં કોઈ માણસ એવો નથી જે આપ લખેલા હતા એવું સાબિત કરી આપે.

મેં ઘણી વખત વિચાર કર્યો છે કે બધા રસુલોના સરકાર અને અંતિમ નબી હોવા છતાં અરબ જેવા અબજવા સુલકમાં કેમ પેદા થયા જે રેતાળને સુકો ઉજડ છે અને એક બચાબાન છે. એમાં ખુદાની શી હીકમત હતી? પોતે શા માટે હિન્દુસ્તાન, તુર્કસ્તાન કે યુરોપમાં પેદા થયા નહિં?

પણ જ્યારે એ બાબત ઉપર લક્ષ આપ્યું કે અરબ જેવા જુઠી લાગણીના, કઠોર, ગર્વિષ્ઠ અને લડાયક સુલકનાં એક માણસ નબીપણનો દાવો કરીને વિજ્યી થાય (કે જ્યાં ઇસાઈઓ અને યહુદીઓનું કાંઈ આદર્યું ન હતું) ને તેમના નઠારા સ્વભાવને સુધારી દે, તથા હજારો વરસથી માંહોમાંહે ચાલતી આવેલી લડાઈઓને એકદમ મટાડી દે એજ એના સાચા નબી હોવાનો

પુરાવો છે. ખાસ કરીને અરબસ્તાનમાં એ સમયે માંહેા માંહેની લડાઈઓ અને દુર્ગુણો તેની હઠને પહોંચી ગયા હતા, તેથી દરેક પ્રકારના ખોટા સંપ્રદાય માનનારા ને જુઠા વિચારોવાળા લોકો ત્યાં એકઠા થયા હતા. અને અરબસ્તાન કુદરતની બીજ બખ્શીશોથી કમનસીબ છે એ વાત ઉપર ઉંડો વિચાર કર્યો તો મને તો આપના પેદા થવા માટે અરબસ્તાન વીના બીજ કોઈ જગા યોગ્ય દેખાઈ નહિ.

કિસ કદ્રકે લાયક થા બિયાબાને અરબ,

સર સખ્સ હુવા હુઈ એ બચસત તેરી.

અલ્લાહો અકબર ! બધા હકીમોમાં ઉત્તમ હિકમતવાળો ખુદાજ છે તે દરેક બાબતનો એવો સારો બંદોબસ્ત કરે છે કે એથી ઉત્તમ બંદોબસ્ત કોઈ કરી શકતું નથી.

આપ મક્કામાં કેમ પેદા થયા ?

મક્કા પૃથ્વીનું મધ્ય બિંદુ છે એમ બહાર રીતે પ્રખ્યાત છે. પૃથ્વી બનાવવાનું ને તેને વિસ્તીર્ણ કરવાનું કામ અહીંથીજ શરૂ થયું છે. વળી સાધારણ રીતે જોઈએ તો પણ જુના દુન્યાનું તે મધ્યબિંદુ છે. પૂર્વમાં એશીઆ, ઉત્તરમાં યુરોપ ને એની પશ્ચિમમાં આફ્રિકા છે.

પરંતુ બીજી રીતે જોઈએ તો પણ મક્કા પૃથ્વીનું મધ્યબિંદુ સાબીત થઈ શકે છે. માના પેટમાં બાળક ડુંદીથી પોષણ પામે છે તેવીજ રીતે બધી દુન્યાનું આત્મિક પોષણ મક્કાથીજ થાય છે જેમાં ખાતિમુન્નબીઈન મુહમ્મદ મુસ્તફા (સ. અ.) પેદા થયા, જેથી આખી દુન્યામાં સત્ય આત્મિક કેળવણીની દ્રઢરૂપી નદી નીકળી. એ રીતે પણ મક્કા જગતનું મધ્યબિંદુ છે અને બનાવને અનુસરે છે. એજ કારણથી મક્કાનું નામ ‘વસ્તીઓની મા’ છે કે જેવી રીતે બાળક માના સ્તનમાંથી દૂધ પીને મોટું

થાય છે તેમ આ વસ્તીઓની માથી આત્મિક કેળવણીની દ્રષ્ટિથી નહીં નીકળી જેથી બધું જગત પરવરશ પામે છે.

શું ટીબેટમાં જગતમાન્ય પુસ્તકે ઉતરી શકે છે ?

આર્યલોકો દુન્યાનો આરંભ ટીબેટમાં બતાવે છે અને અનાદિ કાળથી વેદ અહીં ઉતર્યા છે એમ કહે છે. કોઈ માણસના સમજવામાં આવતું નથી કે ટીબેટને દુન્યાના બીજા દેશો ઉપર શા કારણથી આ માન આપવામાં આવે છે. ટીબેટ જગતનું મધ્ય બિંદુ નથી, જો એશીઆનું મધ્ય બિંદુ હોય તો હોય. ખુદાનો સર્વમાન્ય બોધ એવા દેશમાં ઉતરતો નથી જેને જગતમાં ખાસ કોઈ પ્રકારની વિશેષતા ન હોય. એશીઆઈ તુર્કસ્તાનમાં સંખ્યાબંધ નબીઓ થઈ ગયા છે, આકાશી પુસ્તકો ઘણા ખરા ત્યાંજ ઉતર્યા છે, કુરઆનશરીફ પણ તેની પાસેજ ઉતર્યું એનું કારણ એ છે કે એશીઆઈ તુર્કસ્તાન ને અરબસ્તાનબુની દુન્યાના મધ્ય બિંદુ છે અને મધ્ય બિંદુથીજ શિખામણનાં ફિરણો બધી જગાએ ફેલાવી શકાય છે. પણ ટીબેટમાં આ વિશેષતા નથી. તે યુરોપ ને આફ્રિકાથી ઘણીજ દૂર છે પણ અરબ તે એશીઆઈ તુર્કસ્તાન આફ્રિકા એશીઆ ને યુરોપ ત્રણે ખંડોનું મધ્ય બિંદુ છે. ને ત્યાંથી દરેક તરફ બોધ રૂપી વહેણ અરાબર ભરી થઈ શકે છે. આર્ય લોકોના માનવા પ્રમાણે વેદ ટીબેટમાં ઉતર્યા છે એજ કારણથી તેનો બોધ બધા જગતમાં ફેલાવા પામ્યો નહિં. અંગ્રેજ રાજ્યની પહેલાં વેદનું એકે પુસ્તક કાશી કે હિંદુસ્તાના એકાદ શહેર વિના દુન્યાના કોઈ પણ ભાગમાં હોય એમ સાબીત થઈ શકતું નથી. જ્યારથી દુન્યા પેઢા થઈ ત્યારથી કોઈ માણસ સાબીત કરી શકતો નથી કે યુરોપ આફ્રિકા કે એશીઆના કોઈ ભાગે કે અરબસ્તાને કે એશીઆઈ તુર્કસ્તાને વેદનું મોં પણ જોયું હોય.

વેદ બધી દુન્યા માટે ઉતર્યા નથી.

આર્ય લોકો દાવો કરે છે કે વેદ આખા જગત માટે ઉતર્યા છે

અને જગતના આરંભ વખતે આ વેદજ ઉતર્યા છે, જગતની બધી ભાષાઓ વિદ્યાઓ ને કારીગરી વેદમાંથીજ નીકળી છે, જગતના બધા આકાશી પુસ્તકો ને બીજાં પણ પુસ્તકો વેદમાંથીજ ઉત્પન્ન થયાં છે. પણ અફસોસની વાત છે કે એ દ્રઢ એમનાજ ગપગોળા છે જેની કાંઈ સાબીતી નથી. વેદનું અસ્તિત્વ દુન્યામાં કોઈ ઠેકાણે પણ નથી તો એમાંથીજ વિદ્યા કળા વગેરે શી રીતે ઉત્પન્ન થાય, જો અરબસ્તાનમાં વેદ હોત? જો ઇરાનમાં વેદ હોત આફ્રીકા ને યુરોપમાં વેદ હોત આરંભથી આજ સુધી ઠેકઠેકાણે વેદની કોપીઓ હોત ત્યારે તો આર્યલોકો આ દાવો કરી શકત કે જેમની પાસે જે કાંઈ છે તે વેદમાંથીજ લીધું છે. પણ જ્યારે વેદનું અસ્તિત્વજ આજ સુધી દુન્યાના કોઈ દેશમાં માલમ પડતું નથી તો વેદમાંથી બધી વિદ્યાઓ ને કારીગરી શી રીતે નીકળી આવી? આ તો એવી ગપ છે જેનું કાંઈ ઠેકાણું નથી.

આર્યોની બુદ્ધિ ઉપર અફસોસ થાય છે કે આંખો બંધ કરીને એવી ગપો હાંકે છે ને તે સાબીત કરી શકતા નથી.

જગતની ઉમર બાબત આર્યોની ગપ.

આવીજ ગપ તે જગતની ઉમર માટે પણ હાંકે છે. તે જગતની ઉત્પત્તિ બે અબજ વરસની બતાવે છે. બે અબજ તો શું પણ જો તેઓ શંખ વરસ બતાવે તો પણ અમે માનવા તૈયાર છીએ. પણ મહેરબાની કરીને બે અબજ વરસનો વિગતવાર ઇતિહાસ તો બતાવી શકે? નાહક ગપો હાંકવાથી શો લાભ? બધી અફસોસની વાત છે કે ઐતિહાસિક પુરાવો તો એક લાખ વરસનો પણ આપતા નથી ને જગતની ઉત્પત્તિ બે અબજ વરસની કરાવે છે. મુસલમાનો ને બીજા આકાશી પુસ્તકના અનુયાયીઓ જેટલી ઉમર બતાવે છે તેટલા સમયની ઐતિહાસિક દલીલો પણ રજુ કરે છે. આજથી લઈને હઝરત આદમ સુધીની વંશા-

વળી બતાવી શકે છે. ને તે માટે અમે અમારા પેગંબર સાહેબની વંશાવળી જોવા માટે લલામણુ કરીએ છીએ. આર્યો એવી કંઈ વંશાવળી બતાવે છે કે જે અગ્નિ ને વાયુ સુધી પોંદોંચતી હોય? જરા મહેરબાની કરીને બતાવે.

નવાઈની વાત છે કે આર્ય લોકોના દાવા તો આવા મોટા છે ને સાબીતી ધુળ પણ નથી. જુઓ એ કેવી ગપ છે કે વેદને ઉતરે એ અબજ વરસ થયાં ને બધી દુન્યાની વિદ્યા કારીગરી વેદમાંથી ઉત્પન્ન થઈ. વેદ તો જગતના કોઈ દેશમાં જડતા નથી અને વિદ્યા કારીગરી તો વેદમાંથી જન્મ પામી છે. એવીજ ગપો આર્યોની છે કે તેઓ વેદમાંથી આગગાડી, વહાણ, તાર વગેરે નીકળ્યાનું બતાવે છે. જો વેદમાં આ વસ્તુઓનું વર્ણન હોત તો એ અબજ વરસથી આગગાડી ને તાર વગેરે અસ્તિત્વમાં આવી આમ ગુમ થઈ જાય એ અશક્ય છે, ને અંગ્રેજોના સમય વિના બીજા મુલકમાં તેનું વળુદ પણ ન મળે ?

અમે વેદમાંથી આગગાડી તથા વહાણ વગેરે નીકળ્યાની વાતને કબુલ કરવા તૈયાર છીએ પણ જો તેની કાંઈ સાબીતી હોય અને વેદની ટીકા, ભાષ્ય જે પુરાના સમયમાં લખાઈ હોય તેમાં તેની હકીકત હોય, દુન્યાના કોઈબી દેશમાં તેની એધાણી જડતી હોય. પણ એવું કાંઈપણ ન છતાં ફક્ત હયાનંદના કહેવા ઉપર ઇમાન લાવવાનું તો આર્યસમાજીઓને મુબારક થાય.

ખરી હકીકત એ છે કે વેદ ફક્ત જ'દ અવસ્થાના ખ્યાલ છે જે વ્યાસ મુનિએ પોતાના ઉસ્તાદ જમહગ્નીથી સાંભળીને લખ્યા છે. વેદ આકાશી પુસ્તક પણ નથી ને જગતના આરંભમાં ઉતર્યો પણ નથી. વેદ ઉપર સંખ્યાબંધ કર્તાઓનાં નામ લખ્યાં છે તેથી સાબીત થાય છે કે વ્યાસ પણ તેના કર્તા નથી પણ ફક્ત સંગ્રહ કરનાર છે. આર્ય કહે છે કે જેમનાં નામ મંત્ર ઉપર લખેલાં છે તે લોકો એ પુસ્તકના કર્તા નથી પણ ભાષ્યકાર છે, જેમણે

એ મંત્રોના અર્થ સૌથી પહેલાં જણાવ્યા, તેમનું નામ તે ઉપર લખવામાં આવ્યું. કેવી નવાઈની વાત છે? ટીકાકારનું નામ આકાશી પુસ્તક ઉપર કેણુ લખી દે છે? શું આ મંત્ર મૂળ પુસ્તક છે કે ટીકા છે? જો મૂળ છે તો તે ઉપર ટીકાકારનું નામ લખવાથી શો લાભ? જો ટીકા ને ભાષાંતર છે તો મૂળ મંત્ર કયાં ગયા? અને એ ઋષિઓએ એના અર્થ સમજાવ્યા તે પહેલાં તે નિર્થક હતાં તો વેદના મંત્રોથી શો લાભ? આર્થ લોકો કેઈ રીતે છુટી શકતા નથી. ખરું તો એ છે કે જ્યારે માણસ જુઠો હોય તો એક જુઠું નભાવવા માટે એને સંખ્યાબંધ જુઠી વાતો બનાવવી પડે છે એજ સ્થિતિ આયોની છે.

કુરઆન બધી દુનીયા માટે છે.

કુરઆનને ઉતર્યે' ફક્ત ૧૩૦૦ વરસ થયાં છે, આટલા ટુંકા સમયમાં તે આખી પૃથ્વી ઉપર ફેલાઈ ગયું છે. કેઈ દેશ કે કેઈ જમીન એવી નથી જ્યાં કુરઆન ન હોય. કેટલાક દેશોમાં તો દરેક શહેરમાં ને દરેક ગામમાં કુરઆન મોઢે હોય એવા માણસો નજરે પડે છે. તો આટલા ટુંકા સમયમાં કુરઆનની અસર આખી પૃથ્વી ઉપર થઈ તેથી એ ખુદાની તરફથી છે એ નક્કી થાય છે.

હઝરતની નજીવતની સાબીતી

હવે અમે ખુદાસાથી આપની સત્યતાની દલીલો બ્યાન કરીએ છીએ:—

(૧) આપ જે કોમમાં પેદા થયા તે કોમ સાહિત્ય, સુભાષિકતા, ને પ્રૌઢતામાં ઉત્તમ શક્તિ ધરાવતી હતી અને સાંસારિક અનુભવમાં પણ લાયક હતી પણ આત્મિક જીવંતર અને વિનયમાં તદ્દન અજ્ઞાન હતી. એવી કોમમાં એક એવા રીફોર્મરનું પેદાથવું જે એવી સાંસારિક ને પરલોકની સ્થિતિ સુધારીને તેમને બંને લોકના બાદશાહ બનાવી દે તો તે એ રીફોર્મરની ઉત્તમ પ્રભુતા, મોટાઈ અને સત્યતાનો અચુક પુરાવો છે.

(૨) જગતમાં કોઈ પણ ધર્મનો સ્થાપક અભણ માણસ થયો નથી એક માણસ એવા દેશનો વતની કે જ્યાં વિદ્યા ને કારી-ગરીની બીલકુલ ચર્ચા ન હોય ને તે માણસ પણ કોઈ નિષાળમાં એક મીનીટ પણ લખવા વાંચવા બેઠો ન હોય અને તે ઈસ્લામ જેવો ધર્મ સ્થાપે જેના કરોડો અનુયાયીઓ વિદ્વાન, તત્ત્વજ્ઞાનીઓ નિવડે એ બુદ્ધિ અનુસાર અશક્ય જેવું કામ છે. એટલા માટે અભણ છતાં ઈસ્લામ જેવો ધર્મ અને કુરઆન જેવી અનુપમ કિતાબ જગતની સામે રજુ કરવી એ કોણેડો ત્યાં સુધી ઉકેલા શકતો નથી જ્યાંસુધી હઝરત પેગંબર સાહેબને ખુદાએ મોકલેલા ને ખુદાના રસુલ માનવામાં ન આવે.

(૩) જે કિતાબ તે પોતે લાબ્યા એટલેકે કુરઆન શરીફ તે એવી ઉત્તમ અને પ્રોઢ શૈલિમાં છે કે અરબસ્તાનના રહેનારા અને અરબી ભાષાના બધા વિદ્વાનો તેની શૈલિની સુંદરતા ને પ્રોઢતાથી આશ્ચર્ય ચકિત છે. એટલુંજ નહીં બલકે અરબીના વિદ્વાનો એને ઉત્તમમાં ઉત્તમ માનીને શૈલિ અને ભાષા રચના સંબંધી કોઈ પણ પુસ્તકને તેની સમાન ગણતા નથી. આખી દુન્યા આ કિતાબના જેવી કિતાબ લાવવામાં આજીઝ છે. એક અભણ માણસથી એવી કિતાબ કે જે વડે બધી આત્મિક ને શારીરિક ઝડરતો ઉત્તમ રીતે પુરી થાય છે અને કિયામત સુધી કોઈ માણસ એવી સત્યતા બતાવી શકતો નથી જેવી સત્યતા-એમાં મોબુદ છે, એવી નૈતિક, આત્મિક અને સુધારે કરનારી મજહૂબી કિતાબ માત્ર ખુદાની પ્રેરણા વગર કોઈ માણસથી બને એ માણસની શક્તિની બહાર છે.

(૪) આપની ચાલચલગત, રીતભાત ને વિનય પોતે નબી હોવાનો દાવો કર્યો તે પહેલાં પણ એવાં તો ઉત્તમ હતાં કે કોઈપણ માણસ આપની પવિત્ર ચાલચલગત ઉપર દુર્ગુણો ડાઘ લગાડી શકતો નથી. ખુદ આપના શત્રુઓ આપને સત્યવક્તા

ને અમીન કહીને પોકારતા હતા અને “અમીન”
આપનો લકબ થઈ ગયો. એવો સીધો અને સાચો માણસ
જે ચાલીસ વરસ સુધી દુન્યામાં એક વખત પણ અસત્ય ન
બોલ્યો, કોઈની મૂકેલી થાપણમાં ગોંટાળો થવા દીધો નહિ તે
એકાએક ખુદા ઉપર જુઠું બાંધે ને નખી હોવાનો દાવો કરે અને
ખુદાની તરફથી અવિશ્વાસુ થાય તે વાત અઘ્રલ માનતી નથી.
આ વિષયને શમ્સુલ ઉલમા મોલાના હાલી પોતાની કવિતામાં
નીચે પ્રમાણે અદા કરે છે:—

વો ફરે અરબ જેણે મેહરાબો મિમ્બર,
તમામ એહલે મક્કાકો હમરાહ લેકર,
ગયા એક દિન હસ્તે ફરમાને હાવર,
સુવે હશત ઓર ચઢકે કોહે સફા પર,
યે ફરમાયા સબસે કે અય બાલે ગાલિબ,
સમજતે હો તુમ મુઝકો સાદિક કે કાઝિબ;
કહા સબને કોલ આજતકે કોઈ તેરા,
કહી હમને જૂટા સુના ઓર ન દેખા,
કહા ગર સમજતે હો તુમ મુઝકો એસા,
તો બાવર કરોગે અગર મેં કહુંગા,
કે ફાજે ગિરાં પુશ્તે કોહે સફા પર,
પડી હે કે લુટે તુમ્હેં ઘાત પાકર;
કહા તેરી હર બાતકા યાં થકીં હે,
કે બચપનસે સાદિક હે તુ ઓર અમીં હે,
કહા ગર મેરી બાત યે દિલનશીં હે,
તો સુન લો બિલાફ ઇસ્મેં અસ્તા નહીં હે,
કે સબ કાફિલા યાંસે હે જાને વાલા,
કરે ઉસસે જો વકત હે આને વાલા;

વે બિજલીકા કડકા થા યા સોતે હાદી,
 અરખડી જમીં છસ્ને સારી હિલાદી,
 નઈ એક લગન દિલમેં સળકે લગાદી,
 એક આવાઝમેં સોતી બસ્તી જગાદી,
 પડા હર તરફ ગુલ યે પયગામે હકસે,
 કે ગુંજ ઉઠે દસ્તો જબલ નામે હકસે.

એક સત્ય બનાવ.

એશીઆઈ તુર્કસ્તાનનો બાદશાહ હરકુલ ખ્રીસ્તી હતો, તેની પાસે આપનો પત્ર લઈને વહ્લા બીન ખલીફતુલ કલબી ગયા હતા અને બાદશાહને બેતુલ મુકદ્દસમાં મળ્યા. હરકુલે એલચીને માન આપવા માટે બપકાદાર દરબાર ભર્યો ને એલચીથી આપના સંબંધે ઘણીક વાતો પૂછતો રહ્યો. એ પછી બાદશાહે વખાંદે તજવીજ કરવાનો વિચાર કર્યો. બાદશાહે કહ્યું કે આપણા શહેરમાં મક્કાનો વતની કોઈ માણસ આવ્યો હોય તો તેને દરબારમાં હાજર કરો. દેવભોગે તે વખતે અણુ સુફિયાન મક્કાના વેપારીઓની સાથે એશીઆઈ તુર્કસ્તાનમાં આવ્યા હતા. જેથી એમને બેતુલ મુકદ્દસના દરબારમાં હાજર કર્યા. કેસરે તેમની સાથેના વેપારીઓને કહ્યું કે હું અણુ સુફિયાનથી સવાલ પૂછીશ જો એ કાંઈ જૂઠું બોલે તો મને કહી દેવું.

હવે વાત એવી છે કે તે વખતે અણુ સુફિયાન હઝરત પેગંબર સાહેબ (સં અ)ના કદા શત્રુ હતા. તેઓ કહે છે જો મને ખીક ન હોત કે મારા સાથી મારું જૂઠું બહેર કરી દેશે તો હું ઘણીક બાબતો બનાવતી કહેત. પણ લાચારીયે કેસરની સામે મને સત્યજ કહેવું પડ્યું.

સવાલ જવાબ આ પ્રમાણે છે:—

કેસર—મુહંમદ (સંઝ)નું કુટુંબ ને જાત કેવાં છે ?

અબુમુહિયાન—ઉત્તમ અને શ્રેષ્ઠ.

એ જવાબ સાંભળીને હરકુલે કહ્યું “ હા, સત્ય છે. નબી-ઓ તો ઉત્તમ ખાનદાનનાજ હોય છે કે જેથી એમની તાબેદારી કરવામાં કોઇને વાંધો હોય નહિં. ”

કેસર—મુહંમદ (સંઝ)થી પહેલાં પણ કોઇએ અરબમાં અથવા કુરેશમાં નબી હોવાનો દાવો કર્યો છે ?

અબુ—નહિં.

આ જવાબ સાંભળીને હરકુલે કહ્યું કે:—“જો એવું હોત તો હું સમજી લેત કે તેઓ પોતાની પુર્વે થઇ ગયેલાની નકલ કરે છે.”

કેસર—નબી હોવાના દાવાની પહેલાં આ માણસ જુદું બોલતો હતો અથવા જુદું આજ કદી એને માથે મૂકવામાં આવ્યું છે ?

અબુ—કદી નહિં.

હરકુલે આ જવાબ સાંભળીને કહ્યું કે:—“જો એવું હોત તો હું સમજી લેત કે નબુવતના બહાનાથી બાપદાદાનું રાજ્ય સંપાદન કરવાનું ચાહે છે.”

કેસર—મોહંમદ (સંઝ)ને માનનારા ગરીબ કંગાલ લોકો વધારે છે અથવા સરદારો ને બળવાન લોકો ?

અબુ—ગરીબ અને હલકા માણસો. હરકુલે આ જવાબ પર કહ્યું કે:—“ એવું જોવામાં આવ્યું છે કે શરૂઆતમાં દરેક નબીને માનનારા ગરીબને કંગાલ લોકોજ હોય છે.”

કેસર—એ લોકોની સંખ્યા દિનપ્રતિદિન વધે છે કે ઘટે છે ?

અબુ—વધતી જાય છે.

હરકુલે કહ્યું કે:—“ધર્માનનો એવોજ નિયમ છે કે ખીમે ધીમે વધે છે ને સંપૂર્ણતાને પહોંચે છે.”

કેસર—કોઈ માણસ એના ધર્મથી બેબાર ધર્મને ફરી
પણ જાય છે ?

અય્યુ—નહિં.

હરકુલે કહ્યું કે:—“ધર્માનની લજ્જતની એવીજ તાસીર છે કે
જ્યારે મનમાં ઠસી જાય છે ને આત્મા પર પોતાની અસર
સ્થાપિત કરે છે તો પછી હરગીઝ બુદ્ધી થતી નથી.”

કેસર—આ માણસ કદી કોલકરાર પણ તોડે છે ?

અય્યુ—નહિં. પણ આ વર્ષે અમારે એની સાથે કોલકરાર
થયા છે જોઈએ છીએ કે પરિણામ કેવું આવે છે.

એ સાંભળીને કેસરે કહ્યું કે:—“નખી કદી પણ કોલકરાર
તોડતા નથી. કોલકરારને દુન્યાના લોકો તોડે છે, નખી જગતના
લાલચુ હોતા નથી.”

કેસર—કદી એ માણસ સાથે તમારે લડાઈ પણ થઈ છે ?

અય્યુ—હા.

કેસર—લડાઈતું પરિણામ શું આવ્યું ?

અય્યુ—કદીક તો તે વિજયી થયા (બદ્રમાં) ને કદીક
અમે (ગોહદમાં).

હરકુલે કહ્યું કે:—“બુદ્ધાના નખીઓની એવીજ સ્થિતિ હોય
છે, પણ છેવટે બુદ્ધાની મદદ ને વિજય એમનેજ મળે છે.”

કેસર—એમનો બોધ શો છે ?

અય્યુ—એક બુદ્ધાની ઇબાદત કરો, મૂર્તિ પુજા છોડી દો,
નમાઝ, રોઝા, સત્યતા, પવિત્રતા, ને સંપને મજબુત વળગી રહો.

હરકુલે કહ્યું કે:—“બુદ્ધાની તરફથી જે નખી આવે છે તેમાં
એજ શુણ્ણો હોય છે, એવું અમને બતાવવામાં આવ્યું છે. હું
ધારતો હતો કે નખી પેદા થનાર છે, પણ એમ બાબતો ન હતો
કે તે અરબમાં થશે.” પછી અય્યુસુફિયાનને કહ્યું કે:—“જો તમે

સાથે સાચું કહી દીધું છે ત્યારે તો આ વાતમાં જરાપણ શક નથી કે તે એક દિવસ એશીઆઈ તુર્કસ્તાન ને બેતુલ મુકદ્દસને તાબે કરી લેશે. હું તેમની સેવામાં પોહોંચી શક્યો હોત તો કેવું સારું થાત ? હું નબીના પગ ધોયા કરત.”

તે પછી હઝરત (સંઅઠ)નું ફરમાન વાંચવામાં આવ્યું અને હરખારના સરહારો એ સાંભળીને ઘણું રડયા અને અમને હરખારથી બહાર કાઢી મૂક્યા. તેથી મારા દિલમાં તો એજ દિવસથી મારી હલકાઈની છાપ પડી ગઈ ને હઝરત (સંઅઠ) ની ભવિષ્યમાં જે ચડતી થવાની હતી તેનો સંપૂર્ણ વિશ્વાસ બેસી ગયો.

(૫) નબી પણની પહેલાં એક મીનીટ માટે પણ આપને ધર્મ સ્થાપવાનો વિચાર આવ્યો નથી. એવો આપનો વિચાર કોઈએ સાંભળ્યો પણ નથી તેમજ કોઈપણ પ્રકારની ઠગાબાજીનો આપના ઉપર વહેમ આવ્યો નથી, જે માટે ખુદા કુરઆન શરીફમાં આપને વિષે ફરમાવે છે કે “ લોકો, હું એક ઉમર એટલે ચાલીસ વરસ સુધી આની પહેલાં તમારામાં રહ્યો કદી તમેએ મારે જૂઠ સાંભળ્યું નથી. ” ધર્મ સ્થાપવાનો વિચાર ન સાંભળ્યો તો શું એક દમ હું ખુદા ઉપર આવું તોહમત મૂકવા મંડી ગયો, શું તમને અકલ નથી ? શું એટલું પણ સમજી શકતા નથી કે જ્યારે મેં ચાલીસ વરસ સુધી કદી પણ મારી ચાલચલણ ઉપર ઢાગ લાગવા નથી દીધો તેમજ આજ સુધી તમે કદી મારે જૂઠ સાંભળ્યું નથી તો શું હવે એકદમ ખુદા ઉપર જૂઠ બોલવા મંડી ગયો ?

(૬) નબી થયા પછી અરબસ્તાનના કાફરોએ આપને પોતાના બાદશાહ બનાવવાનું કબુલ કર્યું સુંદરમાં સુંદર અને ઉચ્ચ કુટુંબની કન્યા સાથે પરણાવવા તૈયાર થયા, જગતના વૈભવની લાલચ આપી પણ આપે કોઈ વાત માની નહીં. બુખે

રહેવાનું ને ગરીબીમાં જીવતર ગાળવાનું તથા દુઃખ સહન કરવાનું કબુલ કર્યું પણ સત્ય વાત કહેતાં ખંચાયા નહિ. વિચાર કરો, જો નળી બનવાથી આપનો આવો વિચાર હોત તો તે તો કાફરો પહેલેથી આપવા તત્પર હતા તો પછી આપે અણહિદ કદ શા માટે વેઠ્યાં? એવી કંઈ વાત પાછળથી મળી જે પહેલાં નહોતી મળતી તેના કારણથી આપને નળીપણના પડદામાં સાંસારિક ઇચ્છાઓ પુરી કરનાર સમજવા ભેઈએ.

(૭) હિજરત પછી જ્યારે આપ આપની ઉમતના સરદાર ને બાદશાહ થયા ત્યારે પણ આપે કોઈ આલીશાન બંગલો બનાવ્યો નથી, સ્ત્રીઓને ઉત્તમ પોશાક ને ઘરેણાં પુરાં પાડ્યાં નથી, બરાબર પહેલાંની પેઠેજ બુખ ને ગરીબીમાં સાદી જીંદગી ગાળી. એક વખત સ્ત્રીઓએ ઉત્તમ પોશાક ને ઘરેણાંની ઇચ્છા દેખાડી એટલે આપ તલાક દેવા તૈયાર થયા. ઉત્તમ પોશાક ન પહેર્યો. સ્વાહિદ જમણુ ન જમ્યા, તખત ઉપર ન બેઠા. બાદશાહની હાલતમાં પણ તેજ ગરીબી ને ફકીરી ને બુખનાં દુઃખ વેઠ્યાં. રૂનું ગોઠડું કદી પાથર્યું નહિ, રાત્રે અંધારામાં દીવો પણ ન કર્યો. જે કાંઈ આંચું તે મીસકીનો અનાથો વિધવાઓ અને ઇસ્લામ માટે ખર્ચ કરી નાખ્યું. પોતાને માન ન મળે તેથી નારાજપણું ન દેખાડ્યું, પ્રમુખ તરીકે બીરાજવાની કદી ઇચ્છા ન કરી. ઓલાહને પોતાની પાછળ ગાદીએ બેસાડવાનો વિચાર ન કર્યો તેમજ કોઈ પ્રકારનો સ્વાર્થ ન સાધ્યો. બની હાશિમ માટે ઝકાતનો માલ ને ખેરાત હરામ કરી દીધાં અને સાફ ફરમાવી દીધું કે દુન્યામાં કોઈ અમારો વારસ નથી ને અમે પણ કોઈના વારસ નથી. ને પોતાની ઓલાહ ને કુદુંબને પણ સાંસારિક લાભ ને રાજથી બુદા કરી દીધા કે જેથી કોઈ એમ સમજે નહિ કે આ નળીપણનો હાવો સંસારના લાભ મેળવવા માટે છે. આ બધી વાતો ઉપર વિચાર કરવાથી શું

આ વાત સમજાતી નથી કે આપ ખુદના સાચા નબી ને સત્ય વક્તા હતા ?

(૮) એક એવો સમય હતો કે દરેક માણસ આપનો જીવ લેવા તૈયાર હતો. મક્કામાં માથું ટકાવવાની જગા ન હતી જમીન વિસ્તીર્ણ છતાં એમને માટે તંગ હતી. ત્યારે એક વખત એવો આવ્યો કે લાખો કરોડો દિવોજનનથી તૈયાર હતા. છતાં આપના સ્વભાવમાં કોઈપણ ફેરફાર થયો નહિ.

જેવી રીતે આપ પહેલાંની હાલતમાં પોતાને ગરીબ ને મીસ્કીન બંદા સમજતા હતા તેવીજ રીતે પોતાની ચડતીના વખતમાં પણ બધાની સાથે માયાથી વર્તતા હતા અને જીખ તરસ ને તંગીમાં દિવસ ગાળતા હતા. જે કલમાને માટે પહેલાં જીવ આપતા હતા તેનેજ માટે બીજી વખતે ઘણીજ કોશીશથી ને પ્રયત્નથી ફેલાવો કરી ખુદના રસ્તામાં જીવ આપવા માટે તૈયાર હતા. જો એ નબી ખુદની તરફથી ન હોત તો અલૌકિક દૃઢતા તેમાં હોત નહિ તેમજ ચડતીના સમયમાં તેના સ્વભાવમાં જરાપણ ફેરફાર ન થાય એમ ન થઈ શકત, એથી બહાર થાય છે કે આપ ખુદની તરફથી હતા, ખુદાઈ માણસ સિવાય કોઈપણ માણસમાં આટલી દૃઢતા ને સફળતા હોતાં નથી.

(૯) જવાનીનો સમય જે ૨૫ થી ૫૦ વરસ સુધીનો છે તેમાં ફક્ત એક સ્ત્રી સાથે રહ્યા એ પછી જે ઘણી સ્ત્રીઓ કરી છે તે ધર્મ ફેલાવવા માટે, સહ્યતાથી રહેવાની કેળવણી આપવા માટે, સ્ત્રી પુરુષના પરસ્પર જે હક છે તે શીખવવા માટે, પોતાના ઉપર ઉપકાર કરનારની સાથે પ્રીતિ વધારવા માટે વગેરે કારણો માટે કરી છે, પણ એને કામવાસના સાથે કંઈ સંબંધ ન હતો. જો કામવાસના પુરી કરવા માટે આ કૃત્ય કરવું હતું તો જવાનીમાં અરબસ્તાનના મુશ્રીકો સૌથી સુંદરમાં સુંદર કન્યા સાથે આપને પરણાવવા તૈયાર હતા.

જો નખીપણાનો દાવો કરવાની મતલબ વધારે સ્ત્રીઓ કરવાની હોત તો એ હસ્તુર તો આપની કોમમાં તે વખત ચાલુજ હતો. નખીપણાનો દાવો કરી આ વિચારનો લાભ લેવાનો અભિપ્રાય તો તે માણસનો હોઈ શકે જેમાં જરા પણ અકકલ હોય નહિ. અસલ કારણ તો એ છે કે જ્યારે મદીનામાં ઈસલામ ફેલાયો તો તેની આરંભની હાલતમાં સ્ત્રીઓને કેળવણી આપવા માટે સ્ત્રીઓ સાથે નિકાહ કરી તેમને ધર્મોપદેશક બનાવ્યા વિના છુટકો ન હતો કેમકે ઋતુસ્રાવ, પ્રસૂતિ વગેરે સમયમાં પાકીના જે નિયમો પાળવાના ઇસ્લામ બતાવ્યા છે તે બાબતો તો આપની સ્ત્રીઓજ આપની પાસેથી શીખીને બીજી મુસલમાન સ્ત્રીઓને શીખવી શકે છે. પરંતુ પરંતુ સ્ત્રીઓને એવી બાબત શીખવતાં ને તે સ્ત્રી શીખતાં શરમાય છે. શત્રુઓની શંકા ને તોહમતથી બચવાને માટે તે પ્રારંભના સમયમાં ઘણી સ્ત્રીઓ કયાં વિના બીજી કોઈ તદ્દખીરજ ન હતી કેમકે જે શીયજ સાચવવાની અને પરદાની ઇસ્લામ કેળવણી આપે છે તે એવીજ સ્થિતિમાં કાયમ રહી શકે છે અને શંકાશીલ સ્વભાવવાળાઓથી બચવા માટે એથી ઉત્તમ કોઈ રીતજ નથી કે સ્ત્રીઓ સ્ત્રીઓમાં જઈ ધર્મ શિક્ષણ આપે.

(૧૦) અરબમાં જેટલા સંપ્રદાય હતા તે બધામાં આપે સુધારો કર્યો ને દરેકને પોતાનો શત્રુ બનાવી લીધો. ખ્રીસ્તીઓને પિતા, પુત્ર ને પવિત્ર આત્માની માન્યતાથી રોક્યા. યહુદીઓને તેમના એબો વીણી વીણીને દેખાડ્યા ને ઘણોજ ઠપકો દઈ ધીક્કાર્યા. અરબના મુશ્રિકોને કુત્ર ને શિકંથી મના કર્યા, મૂર્તિપૂજને ઘણી રીતે વખોડી. એવી રીતે દરેક ધર્મની વિરૂદ્ધતા કરી જેથી બધાની તળીઅતમાં એવો જુસ્સો આવ્યો કે આપનો જીવ લેવા તૈયાર થયા.

વિચાર કરો કે જુહો, સ્વાર્થી, ફરેખી ને હગાખાજ શખસ

એવું કરી શકે ખરો ? દગલખાજ ને બૂઠા લોકો કદી એવી રીતે કેમના એખો વીણીવીણીને કહી શકે છે ને બધાનું મન દુભાય એવી વાતો કહી શકે છે ? દગલખાજ લોકોની વર્તણૂક તો એવી હોય છે કે એકાદ માણસ સામે દુશ્મનાઈ હોય તો દસ વીસની સાથે મેળ રાખે છે. પણ આપે સત્ય વાત કહીને બધી કેમને તથા બધા ધર્મ વાળાને પોતાના શત્રુ બનાવી લીધા. બધાનાં મન દુઃખાય એવી વાતો તેમને સંભળાવી અને ઘણીજ દબતાથી દરેક સંપ્રદાયમાં સુધારા કર્યા. શું કોઈ દગલખાજ એવી રીતે કરી શકે છે ? જેવી રીતે આપે પોતાના જાનમાલની પરવા કરી નથી. વતન છોડ્યું, ઘરખાર છોડ્યાં, સગાં વહાલાંથી જુદા પડ્યા, પાડ પાડોશીનો સંબંધ છોડ્યો અને ખુદા એક છે એવી શીખામણ આપીને હજારો મુસીબતોને આમંત્રણ આપ્યું. પોતાને પણ કષ્ટમાં ફસાવ્યા ને મિત્રોને પણ દુઃખમાં ફસાવ્યા. કેટલાક કતલ થયા, કેટલાક કેદ થયા, કેટલાક ફાંસીએ ચડ્યા, ખરા બપોરની ગરમ રેતીમાં સુવાડવામાં આવ્યા, પોતે પણ લાખો મુસીબતો વેઠી પણ તવહીફનું ભાવણ કરવાથી અચકાયા નહિ. શું જુઠો, સ્વાર્થી માણસ આવી બલાઓ પોતાને માથે બેસી શકે છે ? જગતમાં નબીઓ વિના એવો દાખલો બીજો મળી શકે છે કે એક માણસ ફક્ત એક કલમો ફેલાવવા માટે આખા જગતને પોતાના દુશ્મન બનાવી લે. આપણા ને પારકા બધા હાથમાં તલવાર લઈને કતલ કરવા માટે ફરે ને તે એજ વાક્ય કહેતાં અટકે નહિ બદકે દિવસે દિવસે તેમાં વધારે શક્તિ દેખાડે ?

જુઓ કે બાદશાહોને, વીર પુરૂષોને બેશક ઘણાં કષ્ટ વેઠવાં પડે છે પણ તે સ્વાર્થને માટે. બાદશાહીને માટે, સોનેરી તાજ માથા ઉપર મૂકવા માટે ને બળના ને ઝવેરાતને માટે.

પણ આપને માટે તખ્ત તો મોટી વસ્તુ છે, કદી ગાદી પર પણ બેઠા નથી. સ્વાદિષ્ટ ભોજન કેવું હોય છે ? ધરાઈને જવનો

રોટલો પણ ખાધો નથી. ઉમદા પાથરણું કેવાં ? વાણના ખાટલા ઉપર સુવાથી શરીર ઉપર તેના નિશાન પડી ગયા. મહેલો તે ફક્ત ઝુંપડાં હતાં, સ્ત્રીઓને પોશાક ને ઘરેણાંથી યેનસીળ રાખ્યાં. તો શું આ વાત વિના આ પ્રશ્ન સમજી શકાય છે કે આપનો ઉદ્દેશ નબળવતથી ફક્ત ખુદાની એકતા ને સત્ય કલમાનો પ્રચાર હતો ને તેજ એમની સત્યતાની સાબીતી છે.

(૧૧) બધા આકાશી પુસ્તકોમાં આપનું વર્ણન ને ખુશ ખબરી મોજુદ છે. દાખલા તરીકે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અ.સ.) દુઆ માગતા હતા કે:—“હે ખુદા ! મક્કામાં એક મહાન પેગંબર પેદા કર જે એ લોકોમાં ખુદાનો કલામ પઢે ને એમને પવિત્ર બનાવે ને એમને કિતાબ ને હિકમત શીખવે.”

હઝરત મુસા (અ.સ.)ની એ વધામણી હતી કે:—“મારી પછી મારા જેવો એક શરીરત પામેલો નથી આવશે જે મોટાઈ ને પ્રાદતામાં બધાથી ખુલ્લું છે. તે મોટી પ્રાદતાનો નથી હશે. જે એનું કહ્યું સાંભળશે નહિ તે નાશ પામશે.”

હઝરત દાવુદ (અ.સ.) ઝખુરમાં આપના જન્મના ગીત ગાય છે ને આપને પૃથ્વીનો પહેલવાન, બહાદુર, વીર પુરુષ ને સૌથી વધારે સ્વરૂપવાન ને બહોજલાલના નથી ઠરાવે છે.”

હઝરત સુલેમાને (અ.સ.) આપને મોહંમદેમ (તદ્દન વખાણને લાયક) ઠરાવ્યા છે.

હઝરત યસઈયાહે (અ.સ.) આપને મોહંમદના લક-બથી સંભાર્યા છે.

હઝરત ઈસા (અ.સ.) એ ફારકલીત (આખા જગતને ધીરજ આપનાર), અને અહમદના નામથી વધામણી આપી.

અને આમીના—તેમનાં પવિત્ર માએ તેમના જન્મની પહેલાં સ્વપ્નામાં એક ફરીશ્તો બોલ્યો જે કહેતો હતો કે આ આલીશાન ખન્ધાનું નામ મોહંમદ રાખજો. જેથી આપનું એ નામ રાખ્યું.

હવે આ બધા અંબીયાઓની વધામણી તોરેત, ઇજલમાં મોજુદ છે. તો શું એ બધી કુન્યાને તેમની સત્યતા માટે ઓછી સાબીતી છે ?

અબ ઇસ એહકાકે હકસે મુંહ છુપાએ જરકા જ ચાહે.

હરે ફેઝે મુહમ્મદ વા હે આએ જરકા જ ચાહે,
ખુદાકે સામને ગરદન ઝુકાએ જરકા જ ચાહે;
ખુદાએ વહદહુસે ફિલ લગાએ જરકા જ ચાહે,
તરીકા અહમદી અહમદસે પાએ જરકા જ ચાહે;
મિલેગી કુચએ બત્હાસે સીધી રાહ જન્નતકી,
હે હમરાહ તોશએ તવહીદ જાએ જરકા જ ચાહે;
હે જબસે રહમતુલ લિલ આલમીંકા બજ ગયા ડંકા,
હરે રહમત ખુલા રહતા હે આએ જરકા જ ચાહે;
શક્ષીએ ઇન્સો જાંસે મુંહ છુપાએ જરકા જ ચાહે,
હકકતી આતિશે દોઝખમેં જાએ જરકા જ ચાહે;
શિક્ષાઅત ઓર વિકાલતકા મુહમ્મદ હીકો મનસખ હે,
બખુશ ફેહમી મસીહા પર જમાએ જરકા જ ચાહે;
મુહમ્મદ જાસિમે કોસર શરીએ રોઝે મેહશર હે,
મેરે કેહને પે કયા હે આઝમાએ જરકા જ ચાહે;
સહાઈફ અંબીયા કે પુર હેં સખ વસ્ફે પયંબરમેં,
અબ ઇસ એહકાકે હકસે મુંહ છુપાએ જરકા જ ચાહે;
સનાએ વસ્ફે અહમદમેં હે અબતક તર ઝખાં ઇસા,
ફલક પર અપને કાનોંસે સુન આએ જરકા જ ચાહે;
મુહમ્મદ મુસ્તફા કે હેં સનાખાં હઝરતે ઇસા,
અગર શક હોતો ઉનસે પુછ આએ જરકા જ ચાહે,
એક અદના મોજિજા શકકુલ કમર હે ફખરે મુરસિલકા,
કોઈ ઇસાસે એસાહી દિખાએ જરકા જ ચાહે;

મમીહાકી મરી ઉમ્મત જીલા હેં એક કલમેસે,
મુહમ્મદકે ગુલામો પાસ આએ જસ્કા જી ચાહે.

(૧૨) આપના અનુયાયીઓ, હઝરો બાદશાહ, લાખો ઓલીઆ, ભકત, પરહેઝગાર, ને સુપ્રી થઈ ગયા છે જેમની વિલાયત ને કરામતની સાક્ષી આપું જગત છે. હઝરત શેખ જુનેદ બગદાદી, શેખ શીખત્રી, હઝરત બાયઝીદ ખુસ્તામી, શેખ માફૂર કરખી હઝરત શાહ નકશખંદ, હઝરત ખાજા હિંદલ વલી અતાએ રસુલ, હઝરત મહબૂબે ઇલાહી દેહલવી, હઝરત ઇમામ મોહંમદ ગઝઝાલી રેહમક્રુમુલ્લાહ. સુખ્દાનલ્લાહ! આ એવા મોટા ઓલીઆઓ થઈ ગયા છે કે આખા જગતમાં એમનો જોટો નથી તેમજ કોઈપણ ધર્મમાં એમના જેવો કોઈ પણ માણસ દેખાતો નથી. હઝરત મહબૂબે સુખ્દાની શેખ અબ્દુલકાદર જીલાની (ર. અ.) એવા વલી ને કરામતવાળા થઈ ગયા છે કે જેમની હકીકત નાનાં નાનાં બચ્ચાં પણ જાણે છે. શું આ વાતમાં ઈસ્લામનો મુકાબલો કોઈ કરી શકે છે? શું કોઈ ખીજા ધર્મમાં આવા ખુદાના વિકાનો થઈ ગયા છે? હોય તો દેખાડો.

(૧૩) હમેશા આપનું ખુદાની ઇબાદતમાં લાગ્યા રહેવું, તસ્બીહમાં ઉમર ગુજારવી, દિલ ને તથા રૂહને તેના ઝિકરમાં ડુબ્યા રાખવા, અંધારી રાતોમાં નમાઝો પઢવી, દુઆ માંગવી, રાત્રે જાગવું, કયામતી પગે સોજા આવી જવા, ને એટલી તસ્દી વેઠવી એ કોઈ માણસનું કામ નથી જ્યાં સુધી તેને ખુદા પર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ ન હોય ને પોતાની સત્યતાનો પણ વિશ્વાસ ન હોય, જુઠો માણસ કદી એવું કબ્ત સહન કરી શકતો નથી.

(૧૪) આપ એવી સેંકડો ભવિષ્યવાણી કહી ગયા જે એમના વખતમાંજ પુરી થઈ. મોજાતે અહમદીઆમાં એ બધું

વર્ણન મોજુદ છે. એક અભણ માણસ એવી વિદ્યા સંબંધી ભવિષ્યવાણી ભાષે ને તે અક્ષરે અક્ષર સત્ય નીવડે એ સમસ્યા સમજાતી નથી જ્યાં સુધી આપનો સંબંધ ખુદાની સાથે ન માનવામાં આવે. એવાજ હજારો મોજેઝા આપથી જાહેર થયા છે જે ઇસલામની કિતાબોમાં પુરાવા સાથે લખેલા છે.

(૧૫) જે દીન આપ લાવ્યા તે એટલો જલદીથી વિસ્તાર પામ્યો કે આખી જાહગીમાંજ આખો અરબસ્તાન ઇસ્લામમાં દાખલ થયો અને આપની વફાત પછી ઇસ્લામ એશીઆઈ તુર્કસ્તાન ઇરાન મીસર વગેરે દેશોમાં ફેલાયો ને એકજ સદીમાં આખા જગતમાં ફેલાઈ ગયો. હક વાત વિના ખીજી બાબતની એટલી જલદી ઉન્નતિ થાય એ બની શકતુંજ નથી, તુર્કસ્તાન, સ્પેન, જુદાહટર, યુરોપી રૂશીઆ, અરબ, ઇરાન, કિનઆન, અફગાનીસ્તાન, ઑસ્ટ્રેલીઆ, ડેલાગેઆબે, કેપકોલોની, નાટાલ, ટ્રાન્સવાલ વગેરે દરેક ખંડમાં ઇસ્લામનો ડંકો વાગી રહ્યા છે ને પાંચે વખત અશહદો અલ્લાઈલાહો ઇલ્લાલ્લા હો વ અશહદો અન્ના મોહંમદર રસુલુલ્લાહનો સાદ પડે છે. આવો ફેલાવો ને જાહેરખબર કયા ધર્મના નશીબમાં લખેલાં છે. વેદ તો હિંદુસ્તાનની ચાર ભીતોમાંથી બહાર ગયાજ નથી. અને જે અબજ વરસના પુરાણ છતાં કોઈ મુલકમાં ફેલાયા નથી. આફ્રિકા, અમેરિકા, યુરોપ વગેરે કોઈ દેશમાં એનું નામ નિશાને નથી.

(૧૬) આ ધર્મે, ભક્તિ, સંસારના રીત રીવાજો, વિવેક ને નાગરિકપણાની એવી વાતો શીખવી છે કે કોઈ માણસની શક્તિ નથી કે એવી વાતો શીખવી શકે. મોટા મોટા કાયદા શાસ્ત્રીઓ આ વાત કબુલ રાખે છે કે ઇસ્લામના કાયદા સાર્વજનિક અને ખાસ ધ્યાન આપવા લાયક છે એક અભણ માણસ જગતને માટે એવા આત્મિક કાયદા ને અમર કાનુનો બાંધી

આપે જેનો મુકાબલો જગતના મહાન ડોક્ટરો, વિદ્વાનો અને કાયદા શાસ્ત્રીઓ ન કરી શકે તે બધા તેનાં એકે અવાજે વખાણ કરે તે શું ખુદાની મહદ સિવાય એક અભણ માણસથી થઈ શકે છે ?

(૧૭) આપે દરેક વખત ને બેગને માટે એવી એવી દુઆઓ શીખવી કે અકલ હેરાન થઈ જાય છે. લુગડાં પહેરવાની વખતે, જમાત વખતે, જમી રહ્યા પછીના સમયે, પાણી પીતી વખતે, સફર કરતી વખતે, ઘરમાં સ્થાયી હોય તે વખતે, ઘરમાં પ્રવેશ કરતી વખતે, ઘરમાંથી બહાર જતી વખતે અર્થાત બધા વખતને માટે એવી તો મુનાસબ ને યોગ્ય દુઆઓ શીખવી કે કોઈ માણસની શક્તિ નથી જે એવી દુઆઓ શીખવી શકે. એ મુનાસબ ને વખતને અનુસરતી દુઆઓ શીખવવી એ એક અભણ માણસનું કામ હોઈ શકે નહિ જ્યાં સુધી તેને ખુદાની બખ્શિશ મળી ન હોય.

(૧૮) ખુદાતઆલાએ આ જગતને બહલાનો નમુનો બતાવ્યો છે. જુઓ આપના જેટલા શતરૂઓ હતા તે બધા આપની નજરની સામે નાખુદ થઈ નાશ પામ્યા ને તેમને કોઈ એળખે પણ નહિ એવી રીતે ફના થયા પણ આપના સહાયક વિજયી થઈને જયની ઉચ્ચ પદવીને પામ્યા ને વિજય રૂપી સ્વર્ગ પ્રાપ્ત કર્યું. આપના અનુયાયીઓનું કુરઆનમાં ફરમાવ્યા પ્રમાણે વિજયી થવું અને આપના શત્રુઓનું કુરઆન પ્રમાણે પરાભવ પામીને નાખુદ થવું એ આપની સત્યતાનો પુરો પુરાવો છે ને દરેક કર્તાવ્યનું ફળ મળ્યા વગર રહેતું નથી એની સાબીતી છે.

(૧૯) દુકાળ પછી ખુદા મુકાળ કરે છે તંગી પછી વિસ્તીર્ણતા આપે છે. ખુશ્કી પછી વરસાદ વરસાવે છે. આપના સમયમાં આત્મિક રીતે બધું જગત મરી ચુકેલું હતું ને આખી

પૃથ્વી ઉપર કુદ્રે ને શુભરાહીનો દરીઓ ઇળો મારી રહ્યો હતો એવા વખતમાં આવશ્યક હતું કે ખુદાતઆલા આત્મિક વૃદ્ધિ આકાશ પરથી મોકલે ને ખુદાઇ પ્રેરણાની નહેર જગતને તામું કરે. આપ ખાસ ખરા વખત ઉપર પધાર્યા છે તો તે સાચા રીફોર્મરને ખરા નબી હતા એમાં કાંઈ શંકા છેજ નહિ. ખુદા પોતાના કલામમાં ફરમાવે છે કે અમે કુદઆનને ખરી ઝફરતના વખતે ઉતાર્યું છે ને ખરા બેગ વખતે તે ઉતાર્યું છે. વિચાર કરો કે એ ખુદાનો કાનુન છે કે તે જગતને મરી ગયા પછી જીવતું કરે. છે અરબ અને બધી દુન્યાની ઝમીન જ્યારે આત્મિક બાબતમાં મરી ગઈ હતી તો તે વખતે એક આત્મિક વૃદ્ધિની ખાસ અગત્ય હતી.

(૨૦) બીજી કોમોના વાર તહેવારને મેળાઓ વગેરે છે તે બધા નકામી વાતો ને સેલસપાટાની રૂપ છે. દશેરા, દીવાળી, હોળી વગેરે જુઓ કેવી હસી, ઠઠા મશ્કરીઓ થાય છે, કોઈ પણ પ્રકારની ઇબાદત તેમાં કરવામાં આવે છે ? ફક્ત જુગાર, દારૂ, ચોરી ને એવાંજ નકારાં કામ થાય છે. ઇસ્લામની સત્યતાની સાબીતી એ છે કે એના બધા મેળાઓ દીનના રંગમાં રંગાયલા છે. દરેક મેળામાં દીન ને ઇબાદતનો રંગ ચડેલો છે. ઇદની તરફ નજર કરો. ખુશીનો દિવસ હોય છે પણ તે સાથેજ પરવર-દીગારની યાદી પણ છે. હજ્રતને જુઓ એક સેલ છે પણ તે સાથેજ ઠેકાણે ઠેકાણે ખુદાની યાદી છે. ઇસ્લામની સત્યતા માટે આટલી આ એકજ દલીલ અન્યધર્મીઓ માટે બસ છે.

(૨૧) ઇસ્લામની બધી ઇબાદતો રોઝા, હજ, ઝકાત, નમાઝ, અતિશય આજીજી વિવેક ખુદાની ઇબાદતને ખુદાને માન આપીને કરવામાં આવે છે જેનો મુકાબલો જગતનો કોઈપણ ધર્મ કરી શકતો નથી. (મેરાબુલ મોમેનીન અને ખુસ્તાનુલ આરેશીન ને રહમતુલ લિલ આલેમીન કિતાબો જુઓ.)

આર્યો અને ખ્રિસ્તીઓની ભક્તિ દોલ વાળાં ને જોટો ભેશ છે તબલાં વગાડે છે, લજનો ગાય છે જે એક પ્રકારની મસ્ખરી છે. રવિવારે સરકારી કામોથી નવરાશ મળે એટલે આર્યોએ સમાજ ની સ્થાપના કરી, ખ્રિસ્તીઓએ દુઆનું વાંચન કર્યું, ઇસ્લામના કુરમાન જઠાએ કે જેમાં પાંચે વખત લેણીજ આજીજ ને અંતઃ કરણથી ખુદાની યાદ કરવામાં આવે છે ને અજબ આત્મિક મળ મળે છે.

(૨૨) જો આ વાત સત્ય છે કે ગાડ તેના ફળથી ઓળખાય છે તો ઇસ્લામનું જે ફળ જગતને મળ્યું તેથી તેની સત્યતા બહાર થાય છે આ વાત દરચાક્ત કરવા માટે જુઓ કે આપના જન્મની પહેલાં અરબસ્તાન ને દુન્યાની શી સ્થિતિ હતી અને આપના જન્મ પછી તેની હાલત કેવી થઈ? કતિ અરબસ્તાન જંગલી પ્રભ હતી અને હવે ઉત્તમ પ્રકારની અસ્લાહની એકલા માનનારી સુધરેલી ને આલોક ને પરલોકની બાદશાહ થઈ ગઈ ને તોરેતને માનનારની ઉસ્તાદ બનીને આખા જગતમાં એની સહાયથી કે સહાય વગર શારીરિક ને આત્મિક વિજય નો સામર વહેવડાવી મૂક્યો તે અહીં સુધી કે પંડિત કયાનંદજી પણ ઇસ્લામની એકતા જોધને વેદને ઉધા ચતા કરીને તેમાંથી ખુદાની એકતા શોધી કાઢવા તૈયાર થઈ ગયા ને અગ્નિ, વાયુ વગેરે શબ્દોના જોટાપણથી કરી હજારો અર્થ બદલી નાંખ્યો. એમની પહેલાં કોઈ પણ ટીકા કારે વેદના એ શબ્દોના એવા અર્થ કર્યા નથી તેઓ તો ચાર અનાસીર (પંચ અહાબુત) ને દેવતાઓજ કહેતા હતા. એ માટે વેદની પુસ્તકન ટીકા જુઓ.

(૨૩) એક અલણ, અનાય, સહાય વિનાનો, લાચાર અને દોલત ને બળવિનાનો માણસ અરબ જેવા કઠોર મુલકને ફતેહ કરીલે અને ચારેતરફ તેના વિજયનો ડંકો વાગે તે ખુદાની મદદ વિના શક્યજ નથી. આપ એવા વિજેતા થયા છે કે જગતમાં

આપનો કોઈ મુકાબલો કરી શકતો નથી. તે સાથે આપની બાદશાહતની એવી હાલત હતી કે આપના નામનો સિલ્લો ભરી થયો નથી, આપની કોઈ પલટણ ન હતી, આપની કોઈ ફૈજ ન હતી, આપનો ખજાનો ન હતો, આપના હથ્થીઆરખાના ન હતાં, આપની હાઈકોર્ટ ન હતી, કોઈ છાવણી કે કિલ્લો ન હતો, ઉત્તમ લોજન ખાવાનું કામ ન હતું, તખ્ત પર બેસવાની ઈચ્છા ન હતી તેમજ માથા પર મુગટ રાખવાની ઈચ્છા પણ ન હતી. ફક્ત ભુખ્યા રહી ગરીબીમાં દિવસ ગુજારી ખુદાપર ભરોસો હતો સિલ્લાને ઠેકાણે આપના નામનો સિલ્લો દરેક દિલ્લપર કોતરાયેલો હતો, બધા ઇસ્લામીઓ આપની ફૈજ હતી. મુસલમાનોની પણ ગરીબી એજ દોલત હતી. આપની હાઈ કોર્ટ આપનું સાધારણ ઘર હતું, આપની છાવણી અરબનું દરેક શહેર હતું, આપના લશ્કરમાં દરેક માણસ જીવ આપવા તૈયાર ને ફક્ત હુકમની રાહ જોનાર હતો. ખુદાએ આપને વિજયના વાયદા આપ્યા ને આપની જીંદગીમાં તે પુરા કર્યા એ આપની સત્યતાની પુરેપુરી સાબીતી છે. એથી જુદું—વેદને જુઓ. આર્યોને ઠેકાણે ઠેકાણે રાજ્ય મળવાના વાયદાને આશીર્વાદો છે પણ તે આશીર્વાદો આર્યો માટે એવા ઉલટા થઈ પડ્યા કે જગતમાં તેમનું કોઈ ઠેકાણે પણ રાજ્ય ન રહ્યું અને ઇસ્લામની મોટી સદતનતો હાલ મુઘી કાયમ છે.

ये अयसा दिलपर ये अयसा मेहुवरा
महे महीना तुम्हीको देणा.

અરબમેં ઉતરા, અજમમેં ચમકા, ઝમીંપે આયા ફલકમેં ધમકા
નઇ નઇ તેરી શાન દેખી કયામત આરા તુમ્હીં દેા દેખા
હેં તેરે શયદા જમાલ વાલે, ગુલામ હેં મુલકો માલ વાલે
ફલકકા કિલ્લા ઝમીંકા કાઅળા જમીલ અયસા તુમ્હીકો દેખા

સલામી હોં છરકે હુરો કુદસી ગુલામ હોં છરકે છન્નો ધન્સાં
 યે અયસા સરવર, યે અયસા નવશા યે અયસા દુદહા તુમ્હીકો દેખા
 જમાલ વાલા તુમ્હીકો પાયા કમાલ વાલા તુમ્હીકો દેખા
 કદમ કદમ પર હો હથ ખરપા યે ચાલવાલા તુમ્હીકો દેખા
 નિસાર છરપર હોં અશોં કુરસી યે મેહરો મેહ છરકે હોં ફિદાઈ
 યે અયસા દિલખર યે અયસા મેહવશ મહે મદીના તુમ્હીકો દેખા

(૨૪) જે પોતાનાં સગાં વહાલાંની સાથે સહુક કરનાર
 ને માંદાઓને સવારી આપનાર ને કંગાલોને ધન આપનાર ને
 પરાણીની સેવા આકરી કરનાર ને દુઃખીઓને મદદ કરનાર ને
 જેની ખાસ પુણ્ય ખુદાની ઓળખાણ હોય, જેના ધર્મની જલ
 ખુદિ હોય, જેનો પાયો ખુદાનો પ્રેમ હોય, જેનું વાહન ખુદાની
 પ્રીતિ હોય, જેનો મિત્ર ખુદાની ભક્તિ હોય, જેનો ખબનો
 ખુદાપર આસ્થા હોય, જેનો મિત્ર અંતઃકરણમા ખુદાની લાગણી
 હોય, જેનું હૃદય આર વિદ્યા હોય, જેનાં વસ્ત્ર ધૈર્ય હોય, જેનો
 માલો ગનીમત ખુદાને રાજી રાખવાપણું હોય, જેનો ગર્વ ખુદાની
 હરગાહમાં આજેઝી હોય, જેનો ધંધો તપ હોય, જેનો ખોરાક
 શ્રદ્ધા હોય, જેનો સહાયક સત્ય હોય, જેની પુણ્ય ખુદાની
 તાબેદારી હોય, જેનો વિનય ખુદાના રસ્તામાં ઠેસીશ હોય, ને
 જેની આંખોની ટાઢક નમાઝ હોય, જેણે જાંદાઓને ખુદાની
 સાથે મેળવ્યા હોય, જેણે ખુદાનો પ્રકાશ જાંદાઓને દેખાડ્યો
 હોય, જેણે અંતઃકરણને પવિત્ર, આત્માને પ્રકાશિત, મગજને
 દુરસ્ત, ને સ્વભાવને સમાન કર્યો હોય, ને જેની કેળવણીએ
 સર્વત્ર શાંતિ ફેલાવી હોય અને જે ગરીબી ને અમીરી, જુવાની ને
 ઘડપણ, શાંતિ ને લડાઈ, ફકીરી ને ખાકશાહી, સુખ ને દુઃખ,
 શોક ને આનંદના હરેક હરખપર તે હરેક વખતે માણસને રસ્તો
 બતાવતો હોય.

જેણે આકાશની ઉંચાઈ, જમીનની નીચાણ, રાતનો અંધ-
કાર, દિવસનો પ્રકાશ, સૂર્યનો ચળકાટ; આગીઆની રોશની,
રજકણ્ણુ ઉડવું. ટીપાની તરાવટમાં ખુદાને ઓળખ્યો હોય.

જેની કેળવણીએ હિંસક પ્રાણીઓને રખેવાલી, વરુઓને પહેરાં
ચોકી, લુટારુઓને દેશ રક્ષા, ગુલામોને બાદશાહી, બાદશાહોને
ભાઈચારો શીખવ્યાં હોય તે એવો કે જે ગરીબનો મિત્ર
અને અશક્તોનો સાથી, બાદશાહોનો તાજ, માલિકોનો માલિક,
ગુલામોનો ઉપકારકર્તા, અનાથોનો સહાયક, નિરાશ્રયનો આશરો,
ધરખાર વિનાના લોકોનો મદદગાર, માંદાઓની દવા, ઉપાય કર-
નારાઓનો દિલસોજ, સમાનતાનો મદદગાર, ભાઈચારાનો
સ્થાપક, પ્રેમનો ઝવેરી, સંપનો આહક, સત્યતાનો ખઝાનો,
ધૈર્યની ખાણ, ખાકસારીનો નમુનો, ખુદાની કૃપાનું પુતળું. હા
એ તેજ છે જેણે દેશોની વચ્ચેનું અંતર, કોમોની ભિન્નતા,
રંગોની બુદાઈ, ભાષાઓની ભિન્નતા દૂર કરીને બધાના હિલોમાં
એકજ ઉત્સાહ ને બધાના હિલોમાં એકજ ધ્યાન ને બધાની છલ
પર એકજ કલમો ખરી કરી દીધો.

હા, એ તેજ છે જે આર્યોની પેઠે બેહુલાઈને શરમ આવે
એવું કામ કરવાની રજા આપતો નથી, તે યહુદીઓની પેઠે ભેટ
ને માનતા કબુલ થવા માટે બની લાવીનો વાસ્તો આવશ્યક
ઠરાવતો નથી અને તે કાયોલીકોની પેઠે આકાશની કુંચીઓ
ફક્ત એકજ માણસને સોંપતો નથી ને જે આત્માને સ્વર્ગ ને
નરકમાં ધકેલી દેવાની સત્તા એકલા પ્રાણીઓનેજ સોંપી દેતો
નથી અને જે ખાસ ક્ષેત્રફળના રહેનારાઓને આકાશી રાજ્યના
હીકરા ઠરાવતો નથી અને જે એક ખાસ કુટુંબના માણસોનેજ
ખુદાની પવિત્ર કૌમ ઠરાવતો નથી ને જે યહુદીઓ, ખ્રીસ્તીઓ,
પારસી, પ્રાણી, ચીનાઓ ને લામાઓની પેઠે પોતપોતાના માણસો

વિના બીજા બાકીના બધા ઉપર ખુદાની કૃપાના ભરેલા ખઝાના બંધ કરતો નથી.

હા, એ તે પવિત્ર આત છે જે ખુદાના બંદાઓને ખુદાની સેવામાં લઈ જાય છે.

શું આવી પવિત્ર ને ઉત્તમમાં ઉત્તમ લાયકીવાળો માણસ હજાબાઝ ને ફરેબી હોઈ શકે ?

અફસોસ, હઝાર અફસોસ તેમના ઉપર છે જે આવી પવિત્ર અને નિર્મળ જિંદગી તરફ પોતાની આંગળી ચીંધે છે તે ન્યાયનું ખુન કરે છે. હા તેજ કેટલાક ધર્માંધ, આમચીડીઆના જેવી આંખવાળાની આંખો સૂપના પ્રકાશથી બંધ થઈ જાય છે અને કેટલાક ઘુવડ જેવા દરબાવવાળા રાતના અંધકારમાંજ ઉડી શકે છે એવીજ સ્થિતિ આ આંધળા અંતઃકરણવાળાની છે જે હઝરત સલ્વ ના નુરને ખમી શકતા નથી ને રીસાલતના પ્રકાશથી પોતે પ્રકાશિત થઈ શકતા નથી ખુદા એને મુબુદિ આપે કે તે સત્યાસત્યમાં વિવેક કરી શકે.

તેરા સવદા ન હો. જીસ સરમે વાં સર ઝેરે ખંજર હો,
તેરી ઉલફત ન હો. જીસ દિલમે ઉસ પહેલુમે પત્થર હો;
જો સમજાને સે સમજે ઉસ્કા સમજાના બી લાઝિમ હય,
ઉસે કયા ખાક સમજાયે કે જીસ્કા દિલ હી પત્થર હો.

નખુવતની સાબીતી માટે બીજો રસ્તો
ઝોટલો

કુરાન ખુદાની વાણી છે તેની સાબીતી.

આપના નબીપણાની બીજી સાબીતી એ છે કે જે કિતાબ આપ લાવ્યા છે તે એવી તો ઉત્તમ છે કે તેવી કિતાબ માણસથી બની શકેજ નહિ. એની મિઠાશ, પ્રાદતા, પ્રવાહ અને સર્વ સમજી શકે એવી ઇબારતની આ કિતાબનો મુકાબલો

દુન્યાની કોઈ કિતાબ કરી શકતી નથી. જે રીતે જોઈએ, જે વાતથી વિચાર કરીએ એનું 'સૈંદર્ય' દિલ્લપુશ ને એનું 'સ્વરૂપ' મનમોહક છે.

કુરાન શરીફ આકાશી પુસ્તક છે એ સાબીત કયાં પહેલાં બે બાબતોનો વિચાર કરવો જોઈએ. પ્રથમ એક તો આપના સમયમાં અરબ લોકો ખોટા પંથોના અનુયાયીઓ હતા ને હુથુલ્લામાં આખા જગતમાં સર્વોત્તમ હતા છતાં એમની જીભ સુભાષકતાને પ્રોહતા ને મીઠાશમાં પહેલા નંબરની હતી તેઓને પોતાની સુભાષકતા ઉપર ગર્વ હતો. બહાદુરી લડાઈના હુનર, તીરઅંદાઝી, ને ઘોડેસવારીમાં પોતાની બરાબર કોઈને ગણતા નહતા. કવિતામાં સ્તુતિને નિંદા ઉત્તમ રીતની કરી શકતા હતા. પોતાની જીભની મીઠાશ ને અગ્નિ જેવા વર્ણનોથી કુદુબોને કુદુબો લઠાવી મારતા હતા. લડાઈને વિચક કવિઓની જીભ ઉપર વાસો કરી રહી હતી જાણે કે કવિતા એ સમયમાં એક બળવત્તર સત્તા હતી. ઘરની લુંડીઓ પણ ઉત્તમ કવિતા કરી શકતી હતી. અરબ લોકો પોતાની જીભ ઉપર એટલા તો અહંકારી હતા કે તે અરબસ્તાન વિના દુન્યાના બધા લોકોને અજમ (મુંગા) કહેતા હતા ને પોતાને અરબ (શુભાષક) કહેતા હતા, અરબનો અર્થ સુભાષા કે મીઠાશ થાય છે.

અરબી ભાષા સ્વાભાવિક રીતે પણ એવી સુંદર ને વિસ્તીર્ણ છે કે જગતની કોઈ ભાષા તેનો મુકાબલો કરી શકતી નથી. દરેક વસ્તુ માટે સેંકડો શબ્દ આ ભાષામાં મોજુદ છે વળી દરેક વસ્તુની જેટલી જેટલી લિન્ન લિન્ન સ્થિતિઓ ને જુદી જુદી ખાસીયતો છે તેમને માટે પણ જુદા જુદા શબ્દો છે આવું સંપૂર્ણપણું કોઈ ભાષામાં જણાતું નથી. એટલા માટેજ બીજી ભાષાઓનાં ભાષાંતર કરવા માટે અરબી ભાષા ઘણી વિસ્તીર્ણ હોવાથી પસંદ કરવા લાયક છે. માણસની લાજણીઓનો ખરો

ફાટો ખેંચવા માટે એ ભાષા દરેક રીતે સંપૂર્ણ છે અને ખુદાએ અરબસ્તાનમાં નળી મોકલી કુરાન અરબી ભાષામાં ઉતાર્યું તે એટલા માટે કે તે વખતે અરબી ભાષા વિના બીજી કોઈ ભાષા સંપૂર્ણતાને પામી ન હતી તેમજ અઘાપિ પણ કોઈ ભાષા સંપૂર્ણતાને પહોંચી નથી. ને બધી ભાષાઓ અરબી ભાષાની મોહતાજ ને બધી ભાષાઓનું મૂળ અરબીમાં છે ને બધી ભાષાઓમાં સંખ્યાબંધ અરબી શબ્દો મોજુદ છે પણ અરબી ભાષામાં બીજી કોઈ ભાષાના શબ્દો નથી. બલકે જે શબ્દોને બીજી ભાષાના છે એમ કહેવામાં આવે છે તે અરબીજ ભાષાના છે જે રૂપાંતર પામીને બીજી ભાષામાં જતા રહ્યા છે.

અરબી ભાષાના શબ્દોનું બંધારણ પુરું છે, દરેક શબ્દ પોતાની સાથે એ નામ પડવાનું કારણ રાખે છે. અરબ બતાવી શકે છે કે ફલાણી વસ્તુનું આ નામ શા માટે રાખવામાં આવ્યું. અરબી ભાષામાં નાના ને મોટા ડેરીવેશનના મૂળ રૂપ છે તે બેવાથી આશ્ચર્ય થાય છે કે શું કોઈ માણસ કે ગામડીઆ અરબ આ ભાષાના સ્થાપક હોઈ શકે ખરા? આ ભાષા બધી ભાષામાં સુધરેલી અને ધોએલી છે. વિસ્તીર્ણતા ને મીઠાશમાં કોઈ ભાષા એનો મુકાબલો કરી શકતી નથી આ ભાષાનું નામજ અરબી એટલે મીઠાશ છે તેથી એજ ભાષામાં કુરાન ઉતાર્યું છે.

બીજું. જે માણસ ઉપર કુરાન ઉતર્યું તેની કેળવણીની એવી હાલત હતી કે કોઈ પણ નિશાળમાં એક મીનીટ માટે બેઠો નથી, કોઈ શિક્ષકની સોબતમાં રહ્યો નથી, કોઈ પુસ્તક વાંચ્યું નથી, એની પાસે લાયબ્રેરી ન હતી, લાંબી મુસાફરીઓ કરી નથી, ફક્ત એશીઆઈ તુર્કસ્તાનમાં જ વખત ગયો છે.

પહેલી વખત ગયો ત્યારે ૬ વરસની ઉંમર હતી. હઝરત અબુતાલીબની સાથે ગયો. આ ઉમર એવી નથી કે કોઈની પાસેથી કાંઈ શીખે કે કોઈની સોબતમાં રહી લાભ મેળવે. ખીલ વખત વેપારી થઈને ગયો. વેપારનું કામ એટલું બધું હતું કે તેની જાનજામમાં કોઈ વિદ્વાનની સોબતમાં રહી લાભ મેળવી શકાયજ નહિ ને નવો ધર્મ સ્થાપવાનો વિચાર આવી શકેજ નહિ. જન્મની પહેલાં પિતા શુજરી ગયો. મા, પણ વફાત પામી, દાદાએ વાલીપણું સ્વીકાર્યું તે પણ શુજરી ગયો એટલે આપનો કોઈ કામમનો મુરબ્બી ન હતો. કોઈએ આપને કેળવણી આપી નથી એ વાત કુરાનમાં પણ છે “હે નબી આના પહેલાં તું કોઈ પ્રકારનું પુસ્તક વાંચતો ન હતો ને પોતાને હાથે કાંઈ લખી શકતો ન હતો. જો તું લખી વાંચી શકે એવો હોત તો અસત્ય પૂજક લોકો એવું કહી શકત કે આ કુરાન તે પોતે બનાવી લીધું છે પણ જ્યારે તું લખતાં વાંચતાં શીખ્યો નથી, તું લખી શકતો નથી, વાંચી શકતો નથી, અરબસ્તાન તારી આ હાલતથી વાકેફ છે એવી સ્થિતિમાં તારી વદ્યને જેની આગળ અરબના બધા સુભાષકોની જીભો મુંગી છે તને જુડો ને હગાખાજ કહે એ કામ એવાજ માણસનું છે જેને અક્કલ સાથે કાંઈ લેવા દેવા નથી.”

ઉપર જે વાતો કહેવામાં આવી. એક એ કે આપના સમયમાં મીઠાશ ને પ્રાંઠતાનો સાગર લહેરો મારતો હતો ખીલ એ કે આપ લખી વાંચી શકતા ન હતા. વાંચકો આ બંને બાબતો પોતાના મનમાં રાખે ને નીચેની સાબીતીઓ કુરાન ખુલાનું કલામ છે તે અંતઃકરણના કોનાથી સાંભળે.

પહેલી દલીલ—એક અભણ માણસ જેને માટે સાબીત થઈ ચુક્યું છે કે તેણે કોઈ પણ નિશાનમાં એક શબ્દ પણ વાંચ્યો નથી એક અક્ષર પણ લખ્યો નથી તે જો એક સાધારણ

પ્રકારનું પુસ્તક પણ જગતના સામે રજુ કરી શકત તો પણ તે તેનો અમત્કાર ગણાત તો જ્યારે આપ એવી ઉત્તમ મિઠાશવાળી ને પ્રૌઢતાવાળી કિતાબ લાવ્યા કે જેને માટે ઉંચે અવાજે અરખસ્તાન ને બધા જિનો ન માણસોને ચેલેજ આપે કે એકજ અધ્યાય એના જેવો બનાવી લાઓ:—“તું કહી દે કે અગર માણસો જિનો આ કામ માટે એક સંપ થઈ વ્યથ કે આ કુરાનના જેવી બીજી કિતાબ લાવી શકે તો હરગીઝ લાવી શકશે નાહ ગમે તો તે બધા એક બીજના સહાયક થઈ જાય.”

એક અલણ અનાથ લાચાર નિરાધાર નિર્ધનને અશક્ત આવી ઉત્તમ મીઠાસની પ્રૌઢતાવાળી ભૂમિમાં આવી ઉત્તમ પ્રકારની કિતાબ લાવે અને આવી રીતે પુરા બળથી ચેલેજ આપે આ લેહ તો કોઈ પ્રીલાસોદ્ધર કે વિદ્વાનથી પણ સમજાવી શકાશે નહિ. જ્યાં સુધી તે કિતાબ લાવનારને ખુદાના તરફથી મોકલેલો ને તે કિતાબને ખુદાની કિતાબ ન સમજે.

આપના સમયમાં મુબાષકતા ને પ્રૌઢતાની જે ધારા વહી રહી હતી તેની હકીકત ઉપર વર્ણવામાં આવી છે. કાળામાં દર વર્ષે એક મેળો જરાતો હતો તેમાં નામાંકિત કવિઓ પોતાના કસીદાઓ એક બીજના જવાબમાં વાંચતા હતા જેનો કસીદો સર્વોત્તમ સાબીત થતો તેને બીજ કવિઓ અને પબ્લિકની તરફથી સામાન્ય પસંદગીનો આંહ મળતો હતો ને તે કસીદાને બહાર કરવા માટે કાળાના દરવાજા ઉપર લટકાવી દેતા હતા એવા સાત કસીદાનું પુસ્તક જેને ‘સળઆ મોઅલ્લકા’ (સાત લટકતા કસીદા) કહે છે ને જે યુનિવર્સિટીની પરીક્ષામાં કેસ તરીકે મંજુર છે તેનું નામ સળઆ મોઅલ્લકા આ બનાવની યાદગારમાં રાખવામાં આવ્યું છે કે તે કાળાના દરવાજા ઉપર લટકાવવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે કુરાન શરીફ ઉતર્યું ત્યારે આપે સૂરએ બકરની આરંબની આયતો ત્યાં લટકાવી દીધી. પછી

જ્યારે લખીદ બીન રખીવ કે જેનો કસીદો કાબાના દ્વાર પર લટકાવેલો હતો તેણે જ્યારે કુરાનની એ આયતો પઢી ત્યારે એટલો તો શરમાયો કે તેણે કળુલ કયું કે બેશક આ કલામ તો ખુદાનું છે અને એ ઉપરથીજ તે ઇસ્લામનો સ્વકાર કરી હઝરત મુહમ્મદ (સ. અ.) ના ફિદાઈઓમાં દાખલ થઈ ગયો. એવીજ રીતે કઅબ બીન માલિક જે અરબસ્તાનનો એક પ્રખ્યાત કવિ હતો ને હિસ્સાન બીન સાબીત જે અરબસ્તાનની તુતી કહેવાય છે. અબ્દુલ્લા બીન કેસ કવિ જેની કવિતા પ્રમાણ તરીકે વપરાય છે. અબુ ઝુબૈર હિંદલી જે આપની પવિત્ર જામશી કુરાન સાંભળવાનો શોખ રાખતો હતો. અઅશી એટલે શમઝિન, અબુનસીર બીન કેસ બીન નફલા યમામાનો કવિ હતો નાબીગા જઅદી જે કવિતા કહેતાં કહેતાં ઘરડો થઈ ગયો હતો કઅબ બીન ઝુબૈર જેણે અતિ પ્રખ્યાત કસીદો બાંત સઅદ રચ્યો છે. હઝરત ઉમર ખત્તા બર. અ. એ બધા પ્રખ્યાત કવિઓ કુરાન શરીફની મીઠાશ ને પ્રૌઢતા ઉપરજ ફીદા ફીદા થઈને ઇસ્લામના સેવક થઈ ગયા હતા. સલમાન ફારસી, બીલાલ હબશી ને અબ્દુલ્લા બીન સલામ યહુદી કુરાનની અનુપમતા દેખીનેજ ઇમાન લાવ્યા હતા. આ લોકોની હકીકત ઇસ્લામના ઇતિહાસમાં પ્રખ્યાત છે વલીદ બીન મુગેયરા મલજિન જોકે ઇમાન લાવ્યો નહિ પણ કુરાન શરીફ સર્વોત્તમ છે એવું જ્યોક કહેતા હતા. અને ઠાંકર લોકો સામાન્ય રીતે કુરાનને તેની બહુઈ મીઠાશથી બહુ કહેતા હતા ને હઝરતને બહુગર કહેતા હતા. “આ કલામ તો બહુ છે ને એનો લાવનાર કોઈ બહુગર છે જેનાં વચનો બહુની પેઠે અસર કરી જાય છે.” એમ એ લોકો કહેતા હતા.

બીજી દલીલ—કુરાન શરીફ ખુદાની વાણી છે એની સાબીતી તે ભવિષ્ય વાણી છે જે ખુદાએ ફરમાવી છે કે:—“જો તમે આ કિતાબની એક સુરતની બગબર મીઠી ને પ્રૌઢતાવાળી ભાષાની

સુરત બનાવી શકતા નથી ને કિયામત સુધી એના બરાબર બનાવી શકે. એ શક્યજ નથી તો તે અગ્નિથી ડરો જેવું બળ-તણ મૂર્તિ પૂજકો ને મૂર્તિઓ છે ખુદાનો અસ્વીકાર કરનારાઓ (નાસ્તિકો) માટે તૈયાર છે”

સ્વાભાવિક ને બનાવટી વસ્તુમાં એજ ફેર છે કે બનાવટી વસ્તુ માણસની બનાવેલી હોય છે ને દરેક માણસ કુદરતી બનાવટમાં સરખા હોય છે. એકના જેવું બીજો માણસ પણ બનાવી શકે છે પણ કુરાન માણસની વાણી નથી તે ખુદાની વાણી એટલે કુદરતી છે તેથી ખુદાની વાણીની નકલ કોઈ પણ મનુષ્યથી થઈ શકેજ નહિ. કૃત્રિમ શુદ્ધાબના કુલ સેંકડો બનાવવામાં આવે છે પણ કુદરતીનો મુકાબલો હરગીઝ કરી શકતાં નથી સ્વાભાવિક કૂંડોના રંગ તે સુગંધની આગળ ઝટ નિસ્તેજ થઈ જાય છે.

કુરાન શરીર ખુદાની વાણી એટલે કુદરતી છે તેથી તેનો જવાબ કિયામત સુધી અશક્ય છે તેટલાજ માંડે ખુદાએ એવી ચેલેંજ આપી છે કે જિંન અને માણસો આ વાણીનો નમુનો રજુ કરી શક્યા નથી અને હે માણસો તમારાથી આ કુરાનના જેવું પુસ્તક થાય એ હરગીઝ શક્ય નથી તેથી કુદરતની આ જખરી ચેલેંજ અને બવિધ્યવાણી છે. ખુદાએ ખબર આપી છે કે એની બરાબર કોઈ પણ માણસ લાવી શકતો નથી ને લાવી શકશે નહિ.

મુસેલમા કઝઝાબે કાંઈક બકબકાટ કર્યો પણ તેની વાણી એવી નિરર્થક ને પોકળ છે કે કદી પણ કોઈ બુદ્ધિશાળીએ તેને કુરાનના મુકાબલામાં પેશ કરી નથી તે એક હસવા લાયક ભાષા છે એણે કુરાનનો મુકાબલો કર્યો તેથી એને કઝઝાબ (બૂઠા) નો ખીતાબ મળ્યો એ વિના બીજો કાંઈ લાભ થયો

નહિ. કેટલાક વિરોધીઓ 'મુકામાતે હરીરી' ને કુરાનના મુકાબલામાં આગળ ધરે છે પણ એ પુસ્તકનો કતા પોતેજ ઉપોદ્ધાતમાં કુરાનશરીફ અનુપમ છે એમ કબુલ કરે છે અને તેમની સ્થિતિ વાહી સુસ્ત ને શાક્ષિ મજબુતના જેવી છે. ફેઝીના કલામને પંડિત હયાનંદ પોતાની કિતાબ સત્યાર્થ પ્રકાશમાં કુરાનની બરાબર કહે છે પણ ફેઝી પોતે પોતાના બાબ્યમાં કુરાનની અનુપમતા ને અદ્ભુતતાનું સવિસ્તર વર્ણન કરીને પંડિત હયાનંદને એવો જંખવાણો પાડે છે કે એવી મોટી બોલી બોલ્યા કરતાં તો તે કોઈ કુવામાં કુંબી મરી બય એ સારું છે. ઇબ્ને મકનાએ કુરાન શરીફના મુકાબલામાં કાંઈક બનાવવાનું ધાર્યું પણ કોઈ નિશાબમાંથી એકજ આયત સાંભળીને પોતાનું લખાણ તદ્દન ભુસી નાખ્યું.

ત્રીજી દલીલ—કુરાન શરીફ ખુદાની વાણી છે એની મોટી સાબિતી એનું રક્ષણ છે. હુન્યાનું કોઈ પણ પુસ્તક તેના મુળરૂપ ઉપર રહેતું નથી. આકાશી પુસ્તકોમાં તોરેત ને ઇંજલ ઉપર નઝર કરો તો તેમાં એટલો બધો ફેરફાર થઈ ગયો છે કે એ પુસ્તકોને માનનારા પણ કબુલ કરે છે કે એ પુસ્તકો એમની અસલ સ્થિતિ ઉપર નથી. અને કહે છે કે બાઈબલ આખું ઇશ્વર વાણી નથી. હા, બાઈબલમાં ઇશ્વરી વાણી છે. જે સાહિબોની તરફ બાઈબલનો સંબંધ બતાવવામાં આવે છે તેઓનું મરણ અને મરણ પછીની સ્થિતિ એ પુસ્તકમાં મોબુદ છે જેથી બહેર છે કે એ કિતાબો તે નબીઓની નથી જેમની સાથે એનો સંબંધ બતાવવામાં આવે છે.

વેદને જુઓ તો તેના રક્ષણની એવી સ્થિતિ છે કે ૧૧૩૮ ભાગમાંથી ફક્ત ૪ ભાગ બાકી રહ્યા છે. એ ચાર ભાગોમાં પણ એટલો બધો ભેદ છે કે તેનું વર્ણન થઈ શકતું નથી. મુંબઈમાં છવાયેલા વેદ ને જર્મનીમાં છવાયેલા વેદોનો મુકાબલો

કરી એ તો બંને એકબીજા સાથે મળતા નથી, કેટલાક શબ્દોજ ગાયબ થઈ ગયા છે ને સેંકડો મંત્ર આગળ પાછળ છે. 'અંગા વંગા સતમ ભુસ' મંત્ર જે પંડિત દયાનંદજીએ સત્યાર્થ પ્રકાશમાં લખ્યો છે તે વખતે કોઈ હસ્તલિખિત વેદમાં હોય તો હોય છપાએલા વેદોમાં તો કોઈમાં પણ નથી. વળી વેદના દરેક પ્રકરણની પાછળ એક બરસ્ત નામે પરિશિષ્ટ હોય છે કે જ્યાંસુધી મંત્ર મંત્રની સામે જામે લીટીઓ પોતાની તરફથી વધારવામાં ન આવે ત્યાં સુધી અર્થ સમજાતોજ નથી.

વેદ જીલપર યાદ હોય ને સુરક્ષિત લખેલા હોય એ છેજ નહિ. જગતના આરંભથી ઓછામાં ઓછા વ્યાસજીના સમય સુધી તો કોઈ પુરાવો આપી શકતા નથી કે અગ્નિથી ફલાણા ઋષિએ ને ફલાણા ઋષિથી ફલાણા મુનિએ ને તેનાથી ફલાણાએ વેદ શીખ્યા કે મેળવ્યા.

હાલમાં વેદોની ૧૧૩૧ શાખાઓ બતાવવામાં આવે છે જે લખવા માટે ઘણો કાળ કે લાખો મૃગચર્મ કે સેંકડો મણ લોજપત્ર જોઈએ અને તે વેદનાં સમયમાં મોજુદ ન હતાં. અર્થાત એના ઉપર લખવું અને લખવાની વિદ્યા અને કાગળ લાખો વરસ પછી થયાં છે જે માટે પુરી કિતાબ તો રહી, એક મંત્ર પણ લખાયો હોય એવો પુરાવો જગતના આરંભનો મળતો નથી.

હવે મોઢે યાદ રાખવાની હકીકત સાંભળો. વેદની દરેક શાખાના મંત્રોની સંખ્યા જો પાંચ પાંચ હજાર ગણીએ તો બધા મંત્રોની સંખ્યા સાડી પંચાવન લાખ થશે અને વેદ પ્રમાણે દરેક માણસની ઉંમર ૧૦૦ વરસની ગણાય છે. આટલી નાની ઉંમરમાં પંચાવન લાખ મંત્ર હાલ છે એ શાખાઓ સુદ્ધાં મોઢે કરવા એ તો માણસની શક્તિની બહાર છે અને કોઈ રીતે માની શકાય એમ નથી તેથી વેદોને કોઈએ મોઢે કર્યાજ નથી અને આજે પણ વેદ જેને મોઢે હોય એવો કોઈ માણસ મોજુદ નથી.

આ સાધારણ નિયમ છે કે જે વસ્તુ સ્મરણમાં રહી શકતી નથી તેને લખી લેવામાં આવે છે પણ જ્યારે વેદોના સંબંધમાં આ બંને વાતો અશક્ય જણાય છે તો વેદોનું અસ્તિત્વ અશક્ય માનવું પડે છે.

ભણવા ભણાવવામાં ભાષાંતર સરસ પડે છે અને શુદ્ધતા પણ એવીજ સ્થિતિમાં રહી શકે છે કે તે વિદ્યા રસિકને સુરક્ષિત હોય. વેદોના સંબંધમાં એ વાત પણ નથી, વેદ લખાયા હોય એ પણ સાબીત નથી ને મોઢે કયાં હોય એ પણ સાબીત નથી ભણવા ભણાવવામાં આવ્યા હોય એ પણ અશક્ય તેથી વેદ અસક્ષિત છે એ નિઃશંક ખરું છે.

હવે કુરાનને જુઓ એ લખાયલું છે ને જીલે પણ યાદ છે ને તેનો પુરાવો ચોક્કસ છે. શત્રુઓ પણ માને છે કે ૧૩૦૦ વરસ સુધી કોઈ પુસ્તક એવું સુરક્ષિત રહી શક્યું નથી જેવી રીતે કુરાન સુરક્ષિત રહ્યું છે. કુરાન શરીફ જેમને મોઢે યાદ હોય છે તેમને હાકિઝ કહે છે એવા સેંકડો હાકિઝો હઝરત રસુલુલ્લાહ (સં અ૮) ના સમયમાં મોજુદ હતા. અને ત્યારથી ઇસ્લામીઓ એને મોઢે કરતા આવ્યા છે. દરેક ગામમાં કુરાન શરીફ મોજુદ છે, ગામે ગામે હાકિઝો મળી આવે છે. હઝરત રસુલે ખુદા (સં અ૦) અશણ હતા છતાં કુરાનના રક્ષણ માટે આવો બંદોબસ્ત કર્યો એ પણ કુરાન ખુદાની વાણી છે એની દલીલ છે. કુરાનના શબ્દો શબ્દો ને અક્ષરે અક્ષર ગણેલા છે એટલે કે કુરાનશરીફમાં કુલ ૭૭૪૩૬ શબ્દો છે ને ૬૬૬૬ વાક્યો છે ને અક્ષરોનું કોણ્ટક નીચે પ્રમાણે છે.

કુરાનશરીફના અક્ષરો.

અલ્ફ	૪૮૮૭૨	જમ	૩૨૭૩
બે	૧૦૪૨૮	હે	૩૬૭૩
તે	૧૦૧૯૯	જે	૨૪૧૬

સે	૧૨૭૬	હાલ	૫૬૪૨
ઝાલ	૪૬૯૯	ફે	૮૪૯૯
રે	૧૫૭૬૩	કાફ	૬૮૧૩
ઝે	૧૫૭૦	કાફ	૬૫૨૨
સીન	૫૮૯૧	લામ	૩૬૬૩૨
શીન	૨૨૫૩	મીમ	૨૬૫૦૦
સ્વાહ	૨૬૧૩	નુન	૪૫૧૯૦
હાહ	૧૬૦૭	વાવ	૨૫૫૨૬
તોય	૧૨૭૬	હે	૧૯૦૭૦
ઝોય	૮૪૨	લામ અલ્લેફ	૪૭૨૦
ઝેન	૯૨૨૦	ચે	૩૫૬૧૯
ઝેન	૨૪૦૯		

કુલ ૩૫૩૬૪૩

ચોથી દલીલ—કુરાન શરીફ ખુદાતુ' કલામ છે એની ચોથી દલીલ એ છે કે એ અનુપમ પ્રવાહવાળી અને ખરી ભાષામાં છે જે વાંચીને સાંભળીને ભણેલા કે અભણ, અરબ કે બીજા દેશનો, શહેરી કે ગામડીઓ દરેક પ્રીત છે. કુરાન શરીફ ને બ્યારે એક કારી (સારી રીતે પઢનાર) સારા અવાજથી ને મનને ગમે એવી રીતથી પઢે છે તો શ્રોતાઓ ઊપર એક પ્રકારની લીનતા આવી જાય છે. વધામણીનાં વાકયો સાંભળીને નજરની સામે સ્વર્ગનું ચિત્ર ખડું થાય છે ને દોઝખની આગને સાંભળીને શરીર પરનાં રૂવાટાં ઉભાં થઈ જાય છે. કુરાન શરીફની ગોઠવણ ને ઉત્તમ ભાષાને માટે શું લખીએ તે સમજાતું નથી ખસ એટલુંજ કહી શકાય છે કે તે કોઈ માણસની વાણી નથી અને કોઈ માણસની શક્તિ પણ નથી કે તેનાં વખાણ કરી શકે એક શાયર કહે છે કે:—

કલામકા તેરે વોહ લુત્તર કયા બયાન કરે,
ઝઞાંપે આ નહીં સકતી જો દિલમે લગઝત હય.

કુરાન શરીફના શબ્દો પણ ખુદાની તરફના છે ને શબ્દો શબ્દ હોય તો જીવંત (અં સં) આપને પોહોંચાડયા છે તેથી કુરાન શરીફની અસર એવી તો તાત્કાલિક છે કે અરબ લોકો કે જેઓ કુરાન શરીફ પર ઇમાન ન લાવ્યા તેઓ પણ ના છુટકે એટલું તો કબુલ કરતા હતા કે આ કુરાનશરીફ તો બસ દિલો ઉપર બાદુની અસર કરે છે.

પાંચમી દલીલ—કુરાન શરીફ ખુદાની વાણી છે એની એક સાબીતી એનો અતિશય પ્રચાર છે. દુન્યામાં જેટલો કુરાનનો પ્રચાર થયો એટલો બીજા કોઈ પુસ્તકનો થયો નથી. કુરાન શરીફ આફ્રિકા, અમેરીકા, યુરોપ, ને એશીઆના બધા દેશોમાં નજરે પડે છે, ઘણીજ ભાષાઓમાં એના તરજુમા થયા છે, ગામે ગામ એના હાફિઝ ને કારી નજરે પડે છે. બધા ઉત્તમને કનિષ્ઠ, સ્ત્રી પુરુષ અને બાળકો એને પઢે છે, મકતબો ને ઇસ્લામી શાળાઓમાં શીખવવામાં આવે છે. એને ચાહનારાઓ જીવંતી પણ એને પ્રિય ગણે છે ને દરેક વસ્તુ કરતાં એની વધારે અહમ્મ કરે છે.

તોરાત અને ઇંજીલની એવી હાલત હરગીઝ નથી. તેઓ ભાષાંતર પરથી ભાષાંતર થએલી સ્થિતિમાં જગતમાં મોજુદ છે ને તેમાં પણ ફેરફાર થઈ ને ઘણુંજ રૂપાંતર થઈ ગયું છે. કુરાન શરીફ જેવો પ્રચાર, કુરાન જેવી અહમ્મ, તેમાંનો કોઈ માણુસ કરતો નથી. તેમને શીખવવાને ગામે ગામ કુરાન શરીફની પેઠે શાળાઓ નથી, તોરાતને ઇંજીલનો કોઈ હાફિઝ નથી. બલાતકારે તોરાત ને ઇંજીલ લોકોને વળગાડવામાં આવે એ તેનો ફેલાવો ન કહેવાય. એનાં તો કાગળોથી પડીકાં બંધાય છે બદકે ખરો ફેલાવો તો એ છે કે જે મતલબ માટે તે કિતાબ ઉતરી છે તે કામમાંજ તે વાપરવામાં આવે.

એવીજ સ્થિતિ વેદની પણ છે એનો પ્રચાર જગતમાં કોઈ ઠેકાણે પણ થયો નથી. ઇંગ્રેજ રાજ્ય પહેલાં એની એક પણ પ્રત કોઈ ઠેકાણે હતી એમ જણાયું નથી. હમેશા કાશીમાં ઘેરાઈ રહ્યા, આ વૃદ્ધ પુરૂષનાં કોઈએ કદી દર્શન કર્યા નથી. અરબ એશીઆઈ તુર્કસ્તાન, ચીન રશીઆ વગેરે કોઈ પણ દેશમાં એની એક પ્રત પણ જડી નથી. એનાં ભાષાંતર બીજી ભાષાઓમાં થયાં નથી, બે અબજ વરસથી એનું અસ્તિત્વ વર્ણવવામાં આવે છે પણ આજ સુધી દુન્યાની કોઈ પણ ભાષામાં સંપૂર્ણ તો શું સાધારણ તરજુમો પણ મોજુદ નથી અને જે એકાદ તરજુમો મોજુદ છે તે અશુદ્ધ ને નકલો ખતાવવામાં આવે છે ને પુરાતન ટેકાઓ રહી છે એમ કહેવામાં આવે છે.

છઠ્ઠી દલીલ—લગભગ ૨ અબજ વરસથી વેદ ઉતર્યા એમ મનાય છે છતાં પણ વેદ કાશીની બહાર નીકળ્યા નથી. હવે છાપખાનાના પ્રતાપે કોઈ કોઈ ઠેકાણે બહાર થયા છે પણ અંગ્રેજો હિંદમાં આવ્યા તે પહેલાં મોટા મોટા શહેરોમાં પણ એની એક એક પ્રત પણ હતી નહિ તો પછી એના સાધારણ પ્રચાર અને પરદેશમાં જવાની વાત તો એક બાબતે રહી. જો વેદ આખા જગત માટે હોત અથવા જગતના આરંભથી એનું અસ્તિત્વ હોત તો અવશ્ય એની ધણીક પ્રતો આફ્રિકામાં હોત, યુરોપમાં હોત, એશીઆમાં હોત દરેક દેશમાં બહુકે દરેક શહેરમાં વેદ સાધારણ રીતે મળી શકત. આ શો અંધેર છે કે વેદ તો આખા જગત માટે ઉતર્યા અને બધી વિદ્યા કારીગરીનો ખજાનો કહેવાય અને એની એક પ્રત પણ બીજા દેશોમાં આવી શકે નહિ માટે સાબીત છે કે વેદનું જગતના આરંભમાં ઉતરવું, આખા જગત માટે બોધરૂપ હોવું એ ફક્ત આર્યોનું મન રાજ કરવાનો હાવો હાવોજ છે તેની કોઈ સાબીતી નથી.

કુરાન શરીફને બુવો; તે આખા જગત માટે આવ્યું છે કોઈ

મુલક કોઈ શહેર કોઈ ગામ એવું નહિ હોય જેમાં કુરાન શરીફની સંખ્યાબંધ પ્રતો મોબુદ ન હોય, જો કે તેને ઉતરે તો ફક્ત ૧૩૦૦ વરસ થયા છે, આ શો અંધેર છે કે વેદોને આવ્યે તો ૨ અબજ વરસ થઈ જાય છતાં હિંદુસ્તાન બદકે કાશીની બહાર તેની એક પ્રત પણ મળે નહિ? માટે હે સાહેબો! બુદ્ધિ પુર્વક વિચાર કરો કે સત્ય શું છે ?

સાતમી દલીલ—કુરાન શરીફ ખુદાની વાણી છે તે એના ખુદાઈ વર્ણન અને બાહશાહી ફરમાન જેવી ભાષાથી સાબીત થાય છે. એટલે કે જેવી રીતે કોઈ હાકેમ પોતાના તાબેદારને રૈયતને હુકમ કરે છે કે આમ કરો આમ ન કરો અથવા આ અમારો હુકમ છે અથવા અમે આ પ્રમાણે ફરમાવીએ છીએ અથવા આ ખુદાઈ બાહેરનામું છે. એવીજ રીતની બ્રાહ્મી ખુદાએ કુરાન શરીફમાં બાહેર કરી છે. જેમકે ખુદા ફરમાવે છે કે ‘આ લિખિત ફરમાન ખુદાના ફરમારથી સાદર થાય છે જે બળવત્તર હિકમતવાળો છે’ ‘અને તમે વ્યભિચારની પાસે પણ ન જાઓ તે નિર્લજ્જતાનું કામ ને નહારો કાયદો છે’ ‘અને તમારે માટે છેવટનો હુકમ આપવામાં આવ્યો છે કે તમે તેના વિના બીજા કોઈની પૂજા ન કરો ને માબાપથી સુલુક કરો’ ‘હે નબી! તું બાહેર કરી દે કે તે ખુદા પાક જે ગુણમાં એક છે’ ‘અને માણસને અમારી તરફથી તાકીલી ઓર્ડર છે કે તે માબાપની સાથે સુલુક કરે’ ‘આ લખાણમાં કંઈ પણ શંકા નથી એજ ખુદાનો બાહશાહી હુકમ છે.’

આઠમી દલીલ—કુરાન શરીફ ખુદાની વાણી છે એનો પુરાવો એની સત્ય અસર છે, જેણે અરબ જેવા બહીલ દેશના માણસો ને થોડાજ સમયમાં અતિશય સુધરેલા, વિનયી ને ખુદાઈ માણસ બનાવી દીધા. અરબની પ્રથમની સ્થિતિ જુઓ તો તેમની ચાલ-ચલગત એવી તો નહારી હતી કે તેમને માણસ કહેતાં પણ

આંચકો ખાવો પડતો હતો, પણ હઝરત રસુલે ખુદા (સ. અ.) ના પધાર્યા પછી ફક્ત કુરાનની અદ્ભુત અસરે તેમને છેક અવનતિના ખાડામાંથી કાઢીને ઉન્નતિના ઉંચા શિખર ઉપર પોહોંચાડી દીધા. તે જંગલીમાંથી માણસ ને માણસમાંથી વિનયી માણસ ને વિનયી માણસમાંથી ખુદાને ઓળખનારા ને ખુદાના વહાલા બની ગયા. અરબસ્તાન એક એવો દેશ હતો કે તેને કોઈ ઓળખતોએ નહોતો, હવે કુરાન શરીફના પ્રતાપે જગતની તથા આખેરતની ચડતી કરીને બધી કોમોથી સરસ થઈ ગયો, બદકે બંગાલાથી લઈને આટલાંટિક મહાસાગર સુધી ઇસ્લામનો વાવટો ઉઠવા લાગ્યો ને તે બંને લોકની ચડતી કે જેની જોડ બીજી મળતી નથી તેમણે કરી. એક શ્રીરંગી કહે છે કે અરબ લોકોએ કુરાનના પ્રતાપથી હસ વરસના સમયમાં એટલા બધા દેશો છૂટી દીધા જે સિકંદરના મુલકથી વીસ ગણા હતા. તે લોકો ઘેટાં બકરાં ચારતાં ચારતાં એવા થઈ ગયા કે બાંહે કોઈએ બાંધુ કરી દીધો.

આ કુરાનશરીફની તાસીર છે કે કોઈ પણ બાતના દબાણ ને બળાટકાર વિના આખા જગતમાં ફેલાવો પામે છે. વિરોધીઓ વિચાર કરે કે ચીનમાં કઈ બલા દાખલ થઈ છે, આફ્રીકામાં કઈ તલવારે અસર કરી, સિવરપુલ ને અમેરિકામાં કઈ તલવાર કામ કરે છે? હિંદુસ્તાનમાંજ હિંદુઓ વગેરે હઝરો માણસ કેમ મુસલમાન થાય છે એ કયા હથીઆરનું કામ છે? ફક્ત કુરાનની અદ્ભુત તાસીરની તલવાર છે.

નવમી દલીલ—કુરાન શરીફ ખુદાની વાણી છે તેની સાબીતી તેમાં આપેલી લવિખ્ય વાણી છે, જે બનાવ બને તે પહેલાં કુરાનશરીફમાં આપવામાં આવી છે. કોઈ પણ સામાન કે આશા ન હોવા છતાં આખી દુન્યામાં ઇસ્લામ ફેલાયો એવી ખબર તેમાં આપેલી છે. હઝરત પેગંબર સાહેબના તાબાન

(આપને જોએલા તે સહાળી, ને સહાળીને જોએલા તે તાબઘન)
 ને ખીલાફત મળવાની ખબર આપી છે. એશીયાઈ તુર્કસ્તાન
 સહાને માટે મુસલમાનોના કમળમાં આવશે એ ખબર આપી
 છે, યુરોપી તુર્કસ્તાનની ખ્રીસ્તી સલતનત નવ વરસની અંદર
 તાબે થવાની ખબર આપી છે. પછી ઇમાનમાં વિજય મળવાની ખબર
 આપી છે તેને વિષે કોઈ પોલીટીકલ માણસ ધારણા કરી
 શકતો ન હતો, યરુશલેમ ફતેહ થવાની ખબર, કાળામાં ક્રિયા-
 મત સુધી કોઈ મુશ્કિક હાખલ નહિ થઈ શકે તેવી ખબર
 વગેરે ઘણી ખબર કુરાનશરીફમાં મોબુદ છે ને અક્ષરશઃ પુરી
 થઈ છે; પણ વેદમાં કોઈ પણ ભવિષ્યવાણી નથી ને તેથી તે
 ભવિષ્ય જાણનાર ખુદાની વાણી પણ નથી.

દસમી દલીલ—કુરાનશરીફ ખુદાની વાણી છે એ તેના ફળ
 અને પરિણામથી જાહેર થાય છે. કુરાનશરીફનું ફળ જગતનેજ
 મળ્યું અને આખા જગતમાં ખુદાની એકતાની સુગંધ પ્રસરી
 રહી ને દુન્યા ખુદાને ઓળખવાના અત્તરથી સુગંધિત થઈ
 ગઈ, આખા જગતમાં મુસલમાનો “એક ખુદાને પૂજનારા” એ
 ખિતાબથી ઓળખાવા લાગ્યા, કુરાનશરીફનાજ પ્રતાપથી દુન્યાને
 વસ્તીનો ત્રીજો ભાગ ખરા ખુદાનો પૂજક બની ગયો હિંદુસ્તાનમાં
 ખુદાની એકતા કુરાનશરીફનાજ પ્રતાપથી આવી. પંડિત કયાન-
 દાસે વેદનો મરજીરૂપ તરજુમો કુરાનશરીફમાંની ખુદાની
 એકતા જોઈનેજ કયો ને એમને વેદમાં એકતા સૂઝી નહિ.
 તે વેદ કે જે નિષ્કળ વૃક્ષ છે તેનું જે ફળ છે તેને આખું
 જગત જાણે છે. આ છેડાથી તે છેડા સુધી આખો ભરતખંડ
 વેદનાજ કારણથી કુદરતે શિકંના અંધકારમાં ડુબ્યો છે. જો એ
 ખુદાની તરફથી શિખામણનો સૂર્ય હોત તો આવો સૂર્ય હોવા છતાં
 હિંદુમાં કદી અંધકાર ફેલાત નહિ. હા, કુરાનશરીફના પ્રગટાએલ
 સૂર્યે હિંદુસ્તાનને એકતાના નુરથી પ્રકાશ્યો. બધું કુરાનશરીફ

ખુદાની એકતા, ઓળખાણ, પવિત્રતા ને પવિત્ર નામોથી બરેહુ' છે. કેાઈ પણ ઠેકાણે અગ્નિ, વાયુ, ઇંદ્ર ને સૂર્ય વગેરેની આગળ નમવાનું ને તેમનો મહિમા કરવાનો હુકમ નથી. નમુના હાખલ કુરાનની કેટલીક આયતોનો તરબુમે અહીં લખવામાં આવે છે.

સુરએ ફાતેહા.

(૧) આ સુરત દરેક નમાઝમાં પઢવામાં આવે છે જેનો પદ્યમાં તરબુમે આ પ્રમાણે છે:-

ખુદાયા તુ માલિક હે સખસે બડા, ઝમી આસ્માં તુને પેહા કિયા તુઝીકે તો લાયક હે તારીફ સખ, કે હારેનકા તુ હે ખાવિંદો રખ તુ રેહમાન હે ઓર નિહાયત રહીમ, હેકયલી હુધ તેરી રહમત અઝીમ હે માલિક કયામત કે દિનકા તુહી, બિકારી હેં અખ ઓર ગની હે તુહી હેં કુકતે ખુદાયા તુઝીકે મુહામ, તલખ હે મહફકી તુઝીસે મુહામ ચલા રાહ સીધી તુ હમકે મુહામ, મિલે ભરકે ખાઈસસે રાહત તમામ તેરી નેઅમતોંસે જો હંચ સરફરાજ તુ કર વયસા હમકે બીઅયબેનિયાલ ગલખ તુને ભનપર કિયા ઉનકી રાહ બચા હમકે જિસસે દે તેરી પનાહ ન શુમરાહોંકી ચાલ હમકે ચલા, હમ આમીન કહતે હેં અય કિશિયા ચે બંદા હે આબિહ તેરા પુર ખતા, ચે સુરતકી બરકત ઇસે હો અતા

હવે જુઓ કે આ સુરતમાં માણસને કયાં સુધી ખુદાની એકતા ને પાલકતા દયા કૃપા, દ્રઢતા ને ખુદાની મહદ માંગવાની પ્રેરણા કરી છે જેનો સુકાબલો વેદ કે કેાઈ બીજી પુસ્તક કરી શકતું નથી (મિરાબુલ મોમીનીન નામે પુસ્તક જુઓ)

(૨) હે માણસો તમે તમારા તે પરવરદિગારની ઇબાહત કરો જેણે તમને જન્મ આપ્યો અને તમારી પહેલાં જે લોકો ચલ ગયા તેમને પણ જન્મ આપ્યો. એવું કરશો તો આખેરતનાં

કપોથી છુટી જશે. ભક્તિને લાયક તેજ છે જેણે જમીનને પાથ-ભુજા બનાવ્યું ને આકાશને માથા ઉપર પ્રકાશિત ચંદ્રવે બનાવી ઉભું કર્યું ને આકાશમાંથી વરસાદ વરસાવીને તેની મહત્ત્વથી તમારે ખાવા માટે ફળો પેદા કર્યા માટે એવા ખુદાને કોઈ ભાગીઓ ન કરાવો, જો કે તમે જાણો છો કે એની જોડ લાવવી અશક્ય છે.

(૩) અને તમારો ખુદા એકજ ભક્તિ કરવા લાયક છે ને તે વિના બીજો કોઈ પૂજ્ય નથી તે ઘણાજ દયાળુ ને મહેરબાન છે.

(૪) ખુદા તે અપરાધ કહી ક્ષમા કરતા નથી કે તેનો કોઈ ભાગીદાર કરાવવામાં આવે એ અપરાધ વિના બીજો ગમે તેવો અપરાધ હોય તે માફ થવાની આશા છે ને જે ખુદાની સાથે બીજાને મેળવે તો તેણે ભારે તોડમત મુક્યું. માટે હે આયો ને સનાતન ધર્મીઓ અને ઇસાઈઓ તથા ચહુદીઓ ! સાંભળો, કે જ્યાંસુધી કુરાનશરીફ પ્રમાણે એકજ ખુદાની પૂજા ન કરો ત્યાં સુધી તમારી મુક્તિ નથી.

(૫) તમે સુરજને ન નમો ને ચંદ્રમાની આગળ માથું ન નમાવો, માથું તો તેજ જાતની આગળ નમાવો કે જેણે આ બધા આકાશી પદાર્થોને સરજ્યા, જો તમે ખુદાના ખરા પૂજક છો તો અગ્નિ, વાયુ, સૂર્ય, વગેરે દેવતાઓને છોડો અને ખુદાના ખરા પૂજક બની જાઓ.

(૬) હે નબી કહી દે કે “હુ લોકો હું તમારી બધાની તરફ ખુદાનો રસુલ થઈને આવ્યો છું તે ખુદા કે જેનું રાજ્ય આકાશ ને જમીન પર છે. તે વિના બીજો કોઈ પૂજાને લાયક નથી મારવા ને ભવતા કરવા એ એનુંજ કામ છે. માટે તે ખુદા ને તેના રસુલપર ઈમાન લાવો તે રસુલ કે જે અબધુ નબી છે ખુદા ને તેની વાણી પર તે નબી પુરી આસ્થા રાખે છે. તમે તેનીજ તાબેદારી કરો કે ખરો રસ્તો પામો.”

(૭) ને ખુદાનો હુકમ છે કે તમે એ પૂજ્ય ન નકકી કરો અર્થાત બલાધનો ખુદા ને યુનાઇનો ખુદા જેવી માન્યતા પારસી લોકોની છે તેવી. તે ખુદાતો એકજ ખુદા છે.

(૮) હે આકાશી પુસ્તકોવાળા ! તમે તમારા દીનમાં અફરા તફરી ન કરો ને ખુદાને માટે તેજ કહો જે સત્ય છે. મસીહ મરીયમના દીકરા તો ફક્ત ખુદાના રસુલને તેની કુદરતનો કલમો છે જે તેણે મરીયમની તરફ નાંખી દીધો ને તેની તરફથી એક આત્મા છે. માટે ખુદા ને તેના રસુલને માનો પણ ખુદા ન કહો, એ કામથી ખંચાઈ જાઓ. એ તમારા હકમાં કલ્યાણકારી છે. ખુદા તો એકજ પૂજ્ય છે તેની જાત એ વાતથી નિઃસ્પૃહી છે કે તેને માટે ઓલાદ હોય. આકાશ ને જમીનમાં જે કંઈ છે તેનું જ છે ને ખુદા પોતે દરેક વસ્તુને સરજનાર સંપૂર્ણ છે, એમાં કિત્ય-પણાની ને ત્રિપુટીની જરૂર પણ નથી ને સમાવેશ પણ નથી.

નામે ખુદા લકબ હે હમારા મુહમ્મદી
હમકો ખુદાને કેહકે પુકારા મુહમ્મદી
કુર્ખે ખુદાકા રખતે હે' યારા મુહમ્મદી
ખુલ્લે બરી'મે' હોંગે સદ્ આરા મુહમ્મદી

અમકા નો ઇસ જહાંમે' સિતારા મુહમ્મદી
લાખોં હુએ યહુદો નસારા મુહમ્મદી

ઝેરે ફલક હે દીન હમારા મુહમ્મદી
રૂમો ઇરાકો મિસ હે સારા મુહમ્મદી
ફારસ હિરાતો હિંદો હમારા મુહમ્મદી
હે સે'કહોં બરસસે બુખારા મુહમ્મદી

અમકા નો ઇસ જહાંમે' સિતારા મુહમ્મદી
લાખોં હુએ યહુદો નસારા મુહમ્મદી

હમ હે' કે બસ ઝખુરકા મતલબ અયાં કરે'
ઇનજીલ કે મકાસદે અસલી બયાં કરે'

હમ હેં કે નુરે અફલસે રવશન જહાં કરેં

આહેં તેા આર્યોંકિ અભી હમમેં ચુપ કરેં

અમકા જો ઇસ જહાંમેં સિતારા મુહમ્મદી,

લાખોં હુએ ચહુદો નસારા મુહમ્મદી.

હમ પર ખુલે હકાયકે તવરેત સાફ સાફ

હમ પર ખુલે હકાયકે ઇનજીલ સાફ સાફ

કેહ ડાલે સાફ સાફ અગર કીજીયે મઆફ

હમસા નહીં ઝમાનેમેં અઝ કાફ તા. ઝકાફ

અમકા જો ઇસ જહાંમેં સિતારા મુહમ્મદી,

લાખોં હુએ ચહુદો નસારા મુહમ્મદી.

ફરજંદ હકકે કયસે હોં હમ બંદએ જલીલ

વહાં તીનપર નઝર હે ચહાં એકહી કરીલ;

વહાં જોશે શોરે શર હે ચાં બેહસે કાલોકીલ,

વહાં બેહેરે બે સબીલ હે ચાં નેહરે સલ સબીલ

અમકા જો ઇસ જહાંમેં સિતારા મુહમ્મદી,

લાખોં હુએ ચહુદો નસારા મુહમ્મદી.

ફિરઓનીયત વહાં હે ચહાં મોલવી શિઆર;

વહાં લાખ બાદા ખવાર ચહાં ચંદ રોઝાદાર;

વહાં શગલે નાવો મોથ ચહાં ફિકો ઇઝતિરાર

ફુનિયાપે વહાં ઘુમન્ડ હે ઉકળાપે ચાં મદાર

અમકા જો ઇસ જહાંમેં સિતારા મુહમ્મદી

લાખોં હુએ ચહુદો નસારા મુહમ્મદી.

(૯) અદલાહો લાઈલા હા ઇદલાહુ (આયતુલ કુરસી) એ

એ એવી પવિત્ર જાત છે કે તેના વિના બીજો કોઈ ઇબાદતને

લાયક છેજ નહિ (તેા ઇસાને રૂહુલ કુદસ પૂજ્ય શી રીતે હોઈ

શકે છે) ખુદા જિંદા છે તે પોતાની જાતની સાથે કાયમ છે

(યજુ હઝરત ઇસા ઉપર તેા તમારી માન્યતા પ્રમાણે મેતે

પોતાનો કાળુ ચલાવ્યો ને તેમની સ્થિતિમાં રૂપાંતર થતું રહ્યું
 તો તે ખુદા કેવી રીતે થઈ શકે ?) તેને તો ઉંઘ કે
 નિંદ્રા આવતીજ નથી (પશુ હઝરત ઇસાનું સૂઈ રહેવું
 તો ઇંજીલથી સાબીત છે તો તે ખુદા કેવી રીતે થઈ શકે ?)
 જમીનપર ને આકાશમાં જે કાંઈ છે તે તેનુંજ છે.
 (પશુ હઝરત ઇસાની તો એટલી પશુ સત્તા નહતી કે જેનીના
 બે હીકરાઓને જમણી ડાબી બાજુએ બેસાડી શકે અથવા જે
 અંજીરને ફળ ન આવતો હોય તેને ફળવાન કરી શકે. કેાઈની
 તાકત નથી કે તેના હુકમ સિવાય તેની સામે કેાઈની ફરમાશ
 કરી શકે) તો પછી હઝરત ઇસા ખુદાના શરીક થઈને દુન્યાના
 મુકિતદાતા કેવી રીતે થઈ શકે છે ? તે અસ્તિત્વમાં જે કાંઈ છે
 તેની આગલી પાછલી બધી હાલત બણે છે (પશુ હઝરત
 ઇસાને ક્રિયામત ક્યારે આવશે તેની બબર નહતી) ખુદાના
 જ્ઞાન ઉપર કેાઈની હદ બંધી થઈ શકતી નથી, પોતાની ઝાત
 ત્સવાય કે જે પોતે બતાવે [તો હઝરત ઇસાને તો એ પશુ
 માલુમ ન થયું કે મારા દામનને કેણે હાથ લગાડ્યો તો હવે
 તે માણસ હતા એમાં શો શક છે ?) તેની કુરસીમાં ઝમીન
 ને આસમાન સમાઈ ગયાં છે (પશુ હઝરત ઇસાની તો એક
 ગામની પશુ બાહશાહત નહતી બલકે આપ ખ્રીસ્તીઓના કહેવા
 પ્રમાણે ઘણા અપમાનની સાથે શુળીએ ચડાવવામાં આવ્યા) તે
 આકાશ ને જમીનના રક્ષણ કરવામાં થાકતો નથી (ને હઝરત
 ઇસાનું થાકી જવું આજે ઇંજીલથી સાબીત છે) તેની પદ્મો
 ઉચ્ચતા ને પ્રાઠતાવાળી છે (હવે હઝરત ઇસાની પદ્મો બેવી
 હોય તો શુળી વખતની બાબત ઇંજીલમાંથી વાંચો) નીચેની
 કવિતા મીસરના ઇસ્લામી અબબારમાંથી નકલ કરવામાં આવી
 છે જે અસલ અરબીમાં હતી તેને ઉર્દુ ભાષાનો પોશાક પહેરાવવામાં

આબ્યો છે જેમાં મનોરંજક રીતે ત્રિપુટી (તસલીસ) ની જડ કાપવામાં આવી છે તે કવિતા નીચે પ્રમાણે છે.

હે એક સવાલ તુમસે યા અબ્યો હન નસારા
દેના જવાબ હમકો તુમમે અગર હો યારા
કેહતે હો તુમ ખુદાકો ઇનસાને માર ડાલા
વો કયા લલા ખુદાયા બંદોને ભરકો મારા
રાઝી અગર રહા વો બા ઇ હમાલી ઉનસે
તો હો ઉન્હે બશારત અનસે વો ખુશ સિધારા
નારાઝ અગર ગયા વો ઉનસે તો બસ ચે સમજો
ઝોર આવરીસે ઉનકી નાચાર થા બિચારા
સુલીપે બનદી જબ કઈયુમે આલેમીં ને
કાયમ રહા ખુદા બિન કયોંકર જહાન સારા
ચે આસમાન સાતોં કયાથે ખુદાસે ખાલી
ઝેરે ઝમીન ઉરકો જબ ગોરમેં ઉતારા
માલિક બગેર કયોં કર ચે મિલકતેં રહીં ફિર
જબ બે કસાના ઉસને ઉનસે કિયા કનારા
હો આસરેપે ભરકો કુલ કાયનાત કાયમ
લકડીને બોઝ ઇસ્કા કયોંકર બલા સહારા
લોહકી બેડીયોને હાથોંસે દુશમનોં ને
કયોંકર ખુદાકો જકડા કિસ તરહા ઉરકો મારા
જિંદા કિયા ખુદાકો ફિર દુસરે ખુદાને
યા ખુદ બ ખુદ વો ઇસા જિંદા હુવે દુબારા
વો કબ્રલી અજબથી ભરમેં ખુદા સમાયા
વો પેટ ઉસસે બઢકર ભરને ઉસે સહારા
ઇસ તીરા કોઠડીમેં નવ માહ તક વો ફેરા
ઘોર ખુને હયઝ ખાકર કરતા રહા શુબારા

થા નાતવાન બચ્ચા જબસે કે થા વો નિકલા
 મુંહ દુધકી ગરબસે ખોલે હુવે ખ્યારા
 ખાતા રહા બરાબર પીતા રહા બરાબર
 ફિરતા રહા બરાબર ફિર વો ખુદા તુમહારા
 હે ઝાતે પાક ઉસ્કી ઇંસ કિઝબો ઇંકતરા સે
 ખોલતાન હેં ચે સારે અલ્લાહચે આશકારા
 અઝમત સલીબમેં હે કયા અય સલીબવાલો
 કયોં ફેંકના નહીં હે ઇસ્કા તુમહે ગવારા
 ફેંકેા સલીબકો તુમ ફેંકેા સલીબકો તુમ
 અકલે સલીમકા હે હરકમ ચેહી ઇશારા
 થી નાગવાર સચમુચ અલ્લાહકો વો સવારી
 મેખુસે છરપે ચરપાં થા છરમ ઇંસકા સારા
 હરદો અલમસે છરકે બેતાબ હોકે હાચે
 કિસ બે બસીમેં આબિર વો બાપકો પુકારા
 નાપાક હે ચે સુલી મલકન હે ચે સુલી
 કયોં ચુમતા હે ઇસ્કો કર ડાલ પારાપારા
 અલ્લાહકી ઇહાનત છસપર હુમ્મ હો ઉસ્કી
 કરતે હો કયોં પરસતિશ અયે બે સમઝ નસારા
 તાઝીમ અગર હો કરતે મેહોઝ ઇંસલિયે કે ઇંસપર
 કુછ દેર તક ખુદાવંદ લટકા રહા તુમહારા
 કયોંકો કિસ લિયે ફિર સજદા નહીં હો કરતે
 મહકુન તીન દિન તક છરમેં રહા બિચારા
 સાલેહકી હે નસીહત અબદુલ મસીહ તુમકો
 બસ હે ચેહી કે કરલે ઇંસ દીનસે કનારા

(૧૦) અગર ઝમીન અને આસ્માનમાં ખુદા વિના
 બીજો મા'ખુદ હોત તો જમીનને આસ્માન તબાહ થઇ જાત.

ખુદાની સામે બીજો કોઈ મા'મુદ નથી જો એવું હોત તો દરેક મા'મુદ પોતાની સૃષ્ટીની સાથે જુદો હોત ને તેમાંના દરેક બીજા ઉપર મોટાઈ મેળવવા મથત.

(૧૧) લોકો તમે મૂર્તિ પુજાની ગંદકીથી બચો ને જીવંત તથા ઢોળ ચડાવેલી વાતોથી પણ બચો એક ધ્યાનથી ખુદાના પૂજક બની જાઓ કોઈને તેનો જાગીદાર ન બનાવો.

(૧૨) ખુદા સિવાય બીજો કોઈ પૂજાને લાયક નથી ઉત્તમ ને સારા નામ તેનાંજ છે.

મુનાજાત

કર ઇનાયત અપની ઉલ્લેખ અય કરીમ
તા ન હો મેહશરમે' મુજકો ખોફા બીમ
ઈફકમે' તેરે રહે' હમ મુખતિલા
ગેર કી ઉલ્લેખતસે તુ હમકો બચા
હો જખાં પર નામ તેરાહી સદા
જુસ જગા બચહું વ યા લેહું ખુદા
ઓર દુરહે મુસ્તુફા હરહમ પડું
રાહ પર ઉનકી હમેશા મેં ચલું
જો તરીકા હે રસુલુલ્લાહ કા
વો તરીકા કર મુઝે યારબ અતા

છેવટ

જાણવું જોઈએ કે પૃથ્વી ઉપર જેટલા સંપ્રદાયો છે બધાનાં મૂળતત્વો ને બધાની માન્યતાઓ જેટલે દરજે ઇસલામની સાથે મળતાં આવે છે એવા કોઈ સંપ્રદાયના મળતા નથી ને જે ઇસ્લામી મૂળ તત્વો છે તે બધા સંપ્રદાયોમાં સામાન્ય છે ગમે

તો તેમનું રૂપ જુદું હોય. બીજા ધર્મોએ તેમની કાયા પલટાવી ખરાબી કરી દીધી છે ને ઇસ્લામમાં તેની અસલ બાકી છે. ખુદાની એકતા કે જેના ઉપર ઇસ્લામ ગર્વ કરે છે તેને બધા માને છે. રમુલપણું બધા કબુલ કરે છે ને કોઈ ધર્મ તેનાથી ખાલી નથી. કિયામત, ઇબ્રાહિમ, ઈનામ, સગા બધામાં છે જેથી સાફ જાહેર થાય છે કે બધા ધર્મોનું મૂળ ઇસ્લામમાં છે ને બધા ધર્મો એમાંથીજ નીકળ્યા છે ને ઇસ્લામજ ખુદાઈ ધર્મ છે.

હવે એ ખ્યાલ કરવો કે જે હાલતમાં બધા ધર્મોનાં મૂળ તત્વો એકજ છે તો પછી તબવીજ ને શોધ ખોળ કરવાની શી જરૂર છે જે ધર્મમાં જે માણસ છે તેનાજ કાયદાને અનુસરવાથી તેની મુક્તિ થઈ શકે છે પણ આ ધારણા તદ્દન જુદી છે. કૃત્રિમ ને સ્વાભાવિક વસ્તુઓમાં જમીન આસ્માનનો ફેર છે સ્વાભાવિક વસ્તુઓ જુઓ ને તેના મુકાબલામાં કૃત્રિમને વિચાર પુર્વક નિકાળો તો કૃત્રિમમાં એક પણ ખુબી સ્વાભાવિક જેવી નહિ મળે એજ હાલત ઇસ્લામ ને બીજા ધર્મોની છે. કેમકે બીજા ધર્મો કૃત્રિમ ને લોકોના મનના ઉભરા પ્રમાણે ફકત બનાવટી છે ને ઇસ્લામ સ્વાભાવિક ને ખુદાઈ ધર્મ છે જેનાં મૂળતત્વો ને આજ્ઞાઓ ખુદાની તરફથી છે ને હઝરત મુહંમદ (સ-અ) ખુદાની તરફથી આવેલ ને દુનિયાને દલીલ રૂપ છે માટે જેણે ખુદાના હુકમ પ્રમાણે અમલ ન કર્યો ને શીખા-મણુ આપનાર સત્ય પેગંબરને ન અનુસર્યો ને લોકોના કૃત્રિમ ધર્મોને ખુદાનો ધર્મ ગણતા રહ્યા ને ખુદાના હુકમને એવા કે સાંભળ્યા પણ નહિ ને હુમેશા તેની વિરુદ્ધતાને ખરા માર્ગ સમજ્યા ને તેને જુદા સાબીત કરવા ને મહેનતમાં મંડ્યા રહ્યા ને એવુંજ માની રહ્યા કે એ ખુદાની વાણી નથી કોઈ માણસની બનાવટ છે અર્થાત સ્વાભાવિક નથી કૃત્રિમ છે તો એવા

લોકો મોક્ષની અશા રાખે ને પોતાની માન્યતાથી લાલ મેળવે એ અશક્ય છે.

સાહેબો કુરાન ખુદાના તરફથી છે એ સાબિત થઈ ચુક્યું છે. ખુદા પાડી પાડીને કહે છે ને પોતે ખુદાની તરફથી છે એ દાવો કરે છે કે બે આખી દુન્યાના માણસો મારો મુકાબલો કરવા આવે તો કદી કરી શકશે નહિ. હું બધી એબો ને બુદ્ધેથી પવિત્ર છું. હું ખુદાની વાણી છું મને જેવો અર્શ પરથી ઉતાર્યો તેવીજ સ્થિતિમાં ૧૩૦૦ વરસથી છું ને ક્રિયામત સુધી એવીજ સ્થિતિમાં રહીશ મને ન માનનાર બુદ્ધમી ને બળવાખોર છે. તે દુન્યા કે જેની ક્રીમત ખુદાની રૂબરૂ મઝહરની પાંખની ખરાબર પણ નથી તે ફક્ત થોડા દિવસની છે મરીગયા પછી તે સ્વમાના જેવી જણાશે, મને જે નહિ માને તેના મોક્ષ થવાનો નથી સીતેર સીતેર ગજની આગની સાંકળોમાં એમને એવા જકડવામાં આવશે ને પકડવામાં આવશે કે આજ સુધી દુન્યામાં કોઈ પણ માણસે કોઈપણ માણસને એવી રીતે જકડ્યો નહિ હોય ને એવી સખ્તી ને અપમાનથી કોઈને પકડ્યો હશે. મને ન માનનારાઓ ભલે જગતની થોડા દિવસની જિંદગીનો ઉપલોગ કરીલો ને સાસી પેઠે મનની ઇચ્છાઓ પુરી કરો. મરણ આવતાંજ તમે નરકના સહાકાળ રહેનારા કબ્રમાં ફંસાઈ જશો. જેવી રીતે આજે તેના ફરમાનને ગફલતના કારણથી સાંભળતા નથી ને ખુદાને વીસરી ગયા છે તેવીજ રીતે તે ખુદાપણુ તમને કબ્રમાં નાખીને ફરી તમારી ખબર પણ લેશે નહિ. નરકના દરવાનો ઘણાજ વજ્ર હૃદયના ને સ્વભાવિક રીતે નિર્દય હશે તે મુંગા ને બહેરા હશે કે નરક વાસીઓના ખુમ ખરાડા સાંભળશે નહિ, ત્યાં કોઈની હીમાયત કામ આવશે નહિ તેમજ સગાઈ કે શક્તિ પણ કામ આવશે નહિ નરક ઘણીજ ખરાબ જગ્યા છે ને તે ખાસ કરીને નસ્તિકો

નાટે તૈયાર કરવામાં આવી છે. હું તમને ખબરદાર કરનાર
 ઘોખદાર છું ને બહેર ઢંઢેરો પીટું છું કે ખબરદાર થઈ બઓ,
 હુશીયાર થાઓ, મોત તમારા માથા ઉપર ઉભું છે મરણની
 પહેલાં સદાકાળ જ્યાં જીવતા રહેવું છે તેનો સામાન તૈયાર
 કરો ને લાંગી મુસાફરી માટે બેઠતી વસ્તુઓ સાથે લો, જો તમે
 મારી શીખામણ માનો તો તમને આવા લય'કર દુઃખની જરા
 પણ ધાસ્તી રહેશે નહિ ને જવાહીરો ને માંદીના બંગલા બનેલા તૈયાર
 જે આજસુધી કોઈના વિચારમાં પણ ન આવ્યા હોય ને તેમાં
 મીઠી નહેરો વહે છે ને કોઈ પણ પ્રકારનો ત્યાં અટકાવ નથી
 ને જે વસ્તુ ચાહશે તે ત્યાં મળશે ને તે આ તાબેદારીના
 બહલામાં તમને મળશે ને કદી પણ ત્યાંથી તમને કોઈ કાઢી
 મુકશે નહિ. હું તમારું ઘર છોડાવતો નથી તેમજ હોલતકે
 આબરૂથી રોકતો નથી, તમને કબૂતમાં નાખતો નથી હું તો તમને
 આ સારી સલાહ આપું છું કે બસ ખુદાને એક માનો તેના
 મોકલેલા હુકમોને જીવ સાટે કબુલ કરો તેના રમુઘ મુહમ્મદ
 (સ. અ) ના રસ્તા ઉપર ચલો, ખુદા વિના બીજા કોઈની બકિત
 ન કરો, દુન્યાની સાથે લલામથી વર્તો ને નકકી બણો કે મુઆ
 પછી કિયામત આવનાર છે ને ત્યાં હિસાબ થશે. એજ રસ્તો
 સીધો ને મોક્ષ દાયક ને સદાકાળનો છે હવે જે ચાહે તે માને
 મને જે કહેવાનું હતું તે કહી દીધું. જીવટમાં હજરત મોહમ્મદ
 સલ૦ ની નાઅત શરીફ લખી સમાપ્ત કરવામાં આવે છે.
 અલ્લાહ બસ બાકી હવસ.

જબ હિરાકે ગારસે ચેહરા દિખાયા આપને
 નુરે વેહદતસે જહાં કે જગમગાયા આપને
 કુદ્રે એર બાતિલ ગમાનેસે મિટાયા આપને
 દીનકા સીધા હમે રસ્તા દિખાયા આપને

ચુપકે ચુપકે બુત પરસ્તીકો ઘટાયા આપને
 રફતા રફતા હક પરસ્તીકો બઢાયા આપને
 બાઈસે રેહમત હુવે સારે જહાંકે વાસ્તે
 રેહમતુલ લિલ આલેમી અલકાબ પાયા આપને
 કર દિયા શમ્મે હકીકતકા ઉબલા ચારસૂ
 મેહરે આલમ તાબકે નીચા દિખાયા આપને
 આદમીયત પરબી કિતલ આપકા એહસાન હે
 નુએ ઈનસાંકે ગુલામીસે છુડાયા આપને
 ઝીલ કર સો સખતીયાં સેહકર હઝારોં કુલફતે
 સખ્રો ઇસતિકલાલ કા નકશા જમાયા આપને
 બસકે અવસાફે હુમીદા જમ્આથે સખ આપમે
 અહમદો મેહમુદો હામિદ નામ પાયા આપને

સમાપ્ત.

૬ કરેલાં ઉસ્લામી પુસ્તકોનું લીસ્ટ.

શુસ્તાનુલ આરેફીન—(ઉરદુ) આ પુસ્તક કુશને ચરીફ તેમજ સહી હદીસો અને બુઝુર્ગો (મહાત્મા)ના કલામોના આધારે લખવામાં આવ્યું છે. એમાં તસબુદની બાબતોને દાખલા મિસાલો અને મસનવી શરીફના શબ્દો તથા હિકાયતોથી બહુજ મહેલ કરી લીધી છે. ૭૦૦ ઉપરાંત પાનાની હલદાર કિતાબ છે.

ફરહોસે ફાતેમહ—(ઉરદુ) આ પુસ્તક પણ મોતેબર મહબૂબી અરબી ફારસી કિતાબો ઉપરથી લખવામાં આવ્યું છે. એમાં દુનિયાની ના પાયદારી તથા દુનિયા કેવી છે તેની મિસાલો અને તેના સાથે બુઝુર્ગોના વિચારો લખવામાં આવ્યા છે. ૩૦૦ પાનાની હલદાર કિતાબ છે.

મે'રાબુલ મોમેનીન—(ઉરદુ) આ પુસ્તકમાં નમાઝની ફજીલતો તથા એમાં શાશા બેદો સમાવવા છે તેનું બયાન કરવામાં આવેલું છે. તેમજ નમાઝના બાબોમાં જે જે છુપી બાબતો છે તેનું વર્ણન હદીસોથી કરવામાં આવેલું છે. આ કિતાબ મોતેબર મહબૂબી કિતાબો ઉપરથી તૈયાર કરવામાં આવી છે. લગભગ ૧૦૦ પાના ઉપરની છે.

રહેતુમહ હિલ્લ આલમીન—(ઉરદુ) આ કિતાબમાં હઝરત રસૂલે ખુદા સ. અ. વ.ની પાક જિંદગી અને આપના અખલાક અને આપના સહુબોનું બ્યાન મોટી મોટી અરબી ફારસી કિતાબોના આધારે સરલ ઉરદુ ભાષામાં લખવામાં આવ્યું છે.

શુસ્તાને ફાતેમહ—(ઉરદુ) આ હલદાર કિતાબ અરબીની મોતેબર કિતાબો ઉપરથી લખવામાં આવી છે. એ પણ તસબુદમાં છે. એમાં ઉમદા ચાલ અલણ અને સહુબો પારણ કરવા ઉપર બાર મુઠી ખુદા અને રસૂલ (સલ.)ની મોહબત તરફ લોકોનાં વાન ખેંચવામાં આવ્યાં છે.

ગુલઝારે મુસુરી—(ગુજરાતી) ફક્ત ગુજરાતી
માટે બીકે ઇલાહી અને શીકે ઇલાહીના જ્ઞાનમાં મોતેબર
કિત્તોના આધારે સહેલી ઇબ્રાતમાં આ
આવી છે, ખાસ વાંચવા લાયક છે.

સિરાતુલ મુસતકીમ—(ઉરદુ) આ કિતાબ લેખક
ખાનાની છે. એમાં એકલે મુન્નત વલે જમઅતના અકાઇક તથા
કયામતના અફવાલો વિગેરે લખવામાં આવ્યાં છે.

શરાબે તહુર—(ગુજરાતી) ખાસ કલામે શરીફ, અફાદીસે
નખવી અને ખુઝુગોની પુરાતન મઝહબી કિતાબોમાંથી મઅરફત
અને તેને લગતી બીજી બાબતો તથા ઇશકે મુહબબતની અસર-
કારક વાતો ચુંટીને બનાવેલા પાક શરાબથી આ કિતાબ
બરપુર છે.

નુરુલ અનવાર—(ગુજરાતી) ફક્ત શરીફ પઢવા વિષે
તથા તેથી થતા લાભ અને સવાલનો સારો ખુલાસો આપવામાં
આવ્યો છે.

ઉપલા પુસ્તકો નીચલે સરનામેથી મફત મળે છે.

એમ. એમ. આમોદ કુતુબખાના	} M. M. Amol Kutub Khana P. O. Box 47 Ladysmith Natal S. A.
પી. ઓ. બોક્સ ૪૭ લેડીસ્મીથ	
(નાટાલ સાઉથ આફ્રિકા)	

દર સોમવારે પ્રગટ થાય છે.

ગુજરાતી ભાષાનું આગેવાન હસલામી અઠવાડિક પત્ર

દીન.

વારસિક લવાજમ ચાર રૂપીઆ પોસ્ટેજ સાથે

આફ્રિકા ખાતે રૂ. ૮ પોસ્ટેજ સાથે.

લવાજમ અગાઉથી લેવાનો ખારો છે. નમુનાની કૌપી મફત

મેનેજર દીન

પાંચપટી અમદાવાદ

